Új Kéve

A SVÉDORSZÁGI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Bocsásd meg a mi vétkeinket

Minden vallás, sőt minden ősi vallásos sejtelem és képzet alapvető eleme a bűn: az isteni törvényt megszegő, az isteni akarattal szembeforduló emberi cselekedet. Igen, csakis az ember, a tudatos lény cselekedete. A farkas is vét a „ne ölj" parancsa ellen, amikor átharapja a bárány torkát, de ő ez által nem követ el bűnt: annak a létfenntartó ösztönnek engedelmeskedik, amit a Teremtő helyezett belé, s nem tudja, hogy közben megszeg egy, ugyanattól a Teremtőtől származó tiltást.

Azt mondhatjátok: a törvény bizonyára csak az emberre vonatkozik, a Teremtő csak neki adta a törvényt, és nem minden teremtményének. Ha én erre azt mondom, hogy a magam részéről inkább hiszek a törvény egyetemességében, de egyszersmind abban is, hogy az embert a tudás helyezi a törvény érvényessége alá, a tudás vezeti be az erkölcs világába, ahol a tettek, sőt a gondolatok is megmérettetnek és megítéltetnek — nos, akkor lényegében ugyanazt mondjuk. A bibliai teremtéstörténetben a jó s a gonosz tudásának fájáról eszik az ember, s erkölcsi értelemben ezt tekinthetjük emberré válásának: mielőtt ezt megtette volna, boldog állat volt az Édenben.

Szent György szobra a kolozsvári Farkas-utcai templom előtt

A keresztény teológia eredendő bűnnek nevezi a tudás fájáról való evést, az isteni parancs semmibe vevésének első alkalmát, s úgy tartja, hogy ez a bűn öröklődik: minden ember az eredendő bűn priuszával, erkölcsi terhével jön a világra. Van ebben valami félelmetes és krisztusinak aligha nevezhető determinizmus: aki egyszer bűnözött, annak a fiai is, unokái is, ükunokái is bűnözni fognak. Más tanítás a teremtéstörténetnek arra a mozzanatára megy vissza, hogy a bűnbe esett emberpár felfedezi saját meztelenségét, s emiatt elszégyelli magát, mintha ez — s amit ez jelképez: a nemiség — már eleve bűn volna. Az ember eredendő bűne eszerint az, hogy „bűnben fogantatik", mert hiszen nemi aktus révén kezdi meg létezését. Van ebben is valami félelmetes és krisztusinak aligha nevezhető természetellenesség.

Mikor ezeket mondom, nem kicsinylem le a keresztény teológia kétezer éves igazság-keresését, s nem tagadom a bibliai teremtéstörténetben rejtőző kijelentést. Az elsőt folytatni próbálom, a másodikat pedig úgy értelmezni, ahogy Isten értelmeznem engedi csekély, de

(Folytatás a 4. oldalon)

Veress Zoltán

IV. évfolyam 2. szám *Stockholm, 1996. április*

CÍMEINK

Országos felügyelő / az Egyháztanács elnöke
Stockholmi felügyelő
VERESS ZOLTÁN
Ekensbergsvägen 110
117 69 STOCKHOLM
Tel/Fax 08 - 744 09 91

Országos gondnok / Malmöi felügyelő
PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
Carl Herslowsgatan 10
211 47 MALMÖ
Tel 040 - 97 90 29

Tiszteletbeli országos felügyelő
Göteborgi felügyelő
BÉLDY ZOLTÁN
Landalabergen 14
411 29 GÖTEBORG
Tel 031 - 20 66 95

Országos jegyző / Sölvesborgi felügyelő
TÓTH ILDIKÓ
Rektor Dahlsgatan 7/3
294 00 SÖLVESBORG
Tel/Fax 0456 - 140 37

Borås-Jönköping-Halmstad-i felügyelő
BODONI DÉNES JÁNOS
Andersbergsringen 121/7
302 55 HALMSTAD
Tel/Fax 035 - 21 71 09

Helsingborgi felügyelő
PATAI ERZSÉBET
Kristianstadsgatan 5
252 52 HELSINGBORG
Tel 042 - 14 71 51

Ljungbyi felügyelő
MIHÁLYI DÁNIEL
Ågårdsvägen 66
341 37 LJUNGBY
Tel 0372 - 832 96

Västeråsi felügyelő
REHÓ ISTVÁN
Glasbägargatan 7
723 51 VÄSTERÅS
Tel 021 - 12 09 91

Katrineholmi felügyelő
ÁLLÓ RÓZSIKA
Parkvägen 23
643 00 VINGÅKER
Tel 0151 - 103 01

Központi pénztáros
TÖRÖK ERNŐ
Ängsullsvägen 85
162 46 VÄLLINGBY
Tel 08 - 36 78 57

Lelkipásztor
MOLNÁR-VERESS PÁL
Vintrosagatan 17/1
124 73 BANDHAGEN/ STH
Tel/Fax 08 - 86 36 39

A svédországi magyar protestáns lelkigondozói szolgálat megmaradásáért

1996. február 29-én a Svéd Egyház stockholmi püspökségének két osztályvezetője rövid megbeszélésre bekérette a magyar protestáns gyülekezetek lelkészét, Molnár-Veress Pált, s a következőket közölték vele:

A püspökség illetékes személyeinek körében az a vélemény alakult ki, hogy egy teljes magyar lelkészi állás további fenntartása indokolatlan, ezért 1996. július 1-től azt felére csökkentik. Elmondták, hogy a tervezett döntést egyrészt a püspökséghez érkezett, szolgálatunkat elmarasztaló jelzések, másrészt a svéd egyház gazdasági gondjai indokolják. Felidézték az általunk már tavalyról ismert, álnevekkel aláírt rágalmazó levelet, melynek állításait már akkor pontról pontra megcáfoltuk, s mint egész szolgálatunk ellen irányuló diverziót minősítettük. Lelkészünk hangsúlyozta, hogy szolgálatunkat érintő kérdésekben egyházvezetőségünk véleménye a mérvadó.

Az 1996. március 2-án Stockholmban ülésező Országos Presbiteri Konferencia meghallgatta a lelkész tájékoztatóját e legutóbbi megbeszélésről, megtárgyalta azt, s úgy döntött: egyszerre több irányban intézkedik, hogy a magyarnyelvű lelkigondozás a jelenlegi mértékben és keretek között fenntartassék. Ezért többek között elhatározta, hogy törekvésének alátámasztására körzetenként aláírásgyűjtést szervez.

Felkértünk hát mindenkit, aki lelkigondozói szolgálatunknak — ezen belül a magyarnyelvű igehirdetésnek, hagyományok ápolásának, ifjúsági munkának, gyülekezeti otthonunknak, Új Kéve című lapunknak, egyáltalán: északra sodródott magyarságunk megtartásának — kérdését magáénak tekinti, aláírásával támogassa az ügyet.

Az Országos Presbiteri Konferencia — már akkor elküldött — rövid állásfoglalása után az egyháztanács elnöke, Veress Zoltán április elején részletesen indokolt újabb igénylést nyújtott be, s ennek az aláírt ívekkel is nyomatékot adott. A püspökség illetékeseivel folytatott megbeszéléséről az alábbi, 1996. április 2-án kelt levélben tájékoztatta gyülekezeteink tisztségviselőit:

Kedves tisztségviselő társaim, barátaim,

húsvét nagyhetének első napján találkoztam a stockholmi püspökség hivatalos személyeivel, Hans Tollin és Göran Fridblom urakkal, akiknek átadtam a magyar protestáns lelkigondozói szolgálat fenntartását, annak a jelenlegi formában való megőrzését kérő folyamodványunkat — több mint 1100 hiteles aláírással. Ez, a családtagokat is hozzászámítva, több ezer kérelmezőt jelent. Nem hiszem, hogy ennyiünk kívánságát figyelmen kívül lehet hagyni.

Köszönöm mindnyájatoknak, hogy gyorsan és igen eredményesen hajtottátok végre az egyháztanács határozatát az aláírásgyűjtésre vonatkozóan. Kérlek, maradjatok meg továbbra is ebben a példás egységben és egyetértésben. Közvetlen veszély nem fenyegeti létünket, de kétségtelen, hogy egyfajta válsághelyzetben vagyunk (a Svéd egyházzal együtt), s a megoldások keresése során egységünk és egyetértésünk, tisztességünk és jóakaratunk az az erő, amelyben bízhatunk — az Úristen gondviselése és kegyelme mellett.

Lelkigondozói szolgálatunk ügyében, ellentétben a különböző helyekről jövő bizonytalan hírekkel, nem született semmilyen döntés; erről Hans Tollin úr szóban is, írásban is biztosított. A döntéshozó szerv a püspökség vezetősége; az említett urak ennek a szervnek a megbízásából tanulmányozzák annak a lehetőségét, hogyan lehetne a magyar lelkigondozás terén is takarékoskodni, és majd javaslatokat tesznek. Törekvésüket megértjük, munkájukat készségesen segítjük, de a magyar lelkigondozói szolgálat jelenlegi formájának megőrzése mellett a végsőkig kitartunk.

Híveinket, valamint gyülekezeti lapunk, az Új Kéve olvasóit folyamatosan tájékoztatjuk a magyar lelkigondozói szolgálat ügyéről, a szolgálat megmaradásáért tett további lépésekről.

Szolgálatban

Ökumenikus istentisztelet Jönköpingben Csuzdi Illés római katolikus és Molnár-Veress Pál protestáns lelkész szolgálatával

Nem csodálkozom és nem bosszankodom olyan kijelentéseken, melyek szerint „lelkészünket a havi egy istentiszteleten kívül nem látjuk, — amit végez, az nem lelkigondozás", vagy „nem tudjuk, hogy miután vasárnap elvégezte szolgálatát, mit csinál a hét további napjain".

Belátom, hogy egy kívülálló számára a lelkészi munka amolyan laza időtöltésnek tűnhet. Hangsúlyozom: a kívülálló számára! Aki egy kicsit is veszi a fáradságot és nem csak beletekint egy évi jelentésbe, hanem hajlandó végiggondolni azt, hogy az adatok és számok mögött mekkora erőfeszítés, küszködés, az energiának mily végsőkig feszített kihasználása húzódik meg, az talán megsejt valamit abból, miben áll egy egyházi közösségben végzett szolgálat, s hogy azon belül mit tesz egy lelkész, különösen egy országnyi szórványban élő gyülekezet lelkésze, s mit tesznek az egyház tisztségviselői, a leggyakrabban névtelenek, akiknek hűsége és odaadása nélkül nem lenne egyházi élet.

Azok számára, akik tisztséget vállaltak az egyházi munkában, s megbizatásuknak hivatástudattal tesznek eleget, nem titok az, ami egyházunkban „belülről" történik. Legtöbb hívünknek viszont erre nem adatik lehetősége, s így — talán joggal — úgy érezhetik, hogy kívülállókká váltak vagy válnak. Ezért tartjuk szükségszerűnek, hogy a mintegy hat oldalnyi — igen sürített és kizárólag csak adatokból álló — lelkészi jelentésből legalább kivonatosan közzétegyünk néhány olyan adatot, mely szolgálatunkat jellemzi, s mely a jobb megértést, végső fokon egymás megbecsülését eredményezheti.

<u>ISTENTISZTELETEK SVÉDORSZÁGBAN</u> (112 alkalommal, 6010 résztvevővel, 1158 úrvacsorázóval): **BROMÖLLA** (1) temetés, **ESKILSTUNA** (4) +1 ökumenikus, **GÖTEBORG** (10) +1 temetés, **HALMSTAD** (1) + 1 keresztelés, **HELSINGBORG** (11), **JÖNKÖPING** (2) + 1 prot.-r.kat. ökum., **KATRINEHOLM** (5), **KVARNTORP** (1) kiscserkészeknek, **LJUNGBY** (10), **MALMÖ** (10), **MÖLNDAL** (1) temetés, **SÖLVESBORG** (10) + 1 ökumenikus, **STOCKHOLM** (12) + 1 ökumenikus, **STRÖMSNÄSBRUK** (1) ökumenikus, **TÅNGAGÄRDE** (11) + 2 keresztelés, **TUTARYD** (1) esketés, **VÄSTERÅS** (12) + 1 temetés.

<u>BIBLIAÓRÁK és ÁHÍTATOK</u> (51 alkalommal, 645 résztvevővel): <u>Rendszeres bibliaórák</u> MALMÖ (19), **HELSINGBORG** (8), **SÖLVESBORG** (8). **<u>Alkalmi áhítatok</u> TÖBB HELYSÉGBEN** (16).

<u>KERESZTELŐK</u> (13 alkalommal 19 megkeresztelt): **Andrássy Regina** (febr. 19. Göteborg), **Farkas Angéla Beáta** (márc. 4. Västerås), **Péterffy Szilvia** (márc. 12. Sölvesborg), **Fekete Erika Ágnes** (ápr. 1. Eskilstuna), **Ács Krisztián** (ápr. 22. Tångagärde), **Herszényi Anna** (máj. 19. Tångagärde), **Nagy Anna** (jún. 2. Tångagärde), **Spas Christian Dávid** (jún. 11. Stockholm), **Papp Ágnes** (jún. 24. Ljungby), **Szőcs Róbert** (szept. 17.

(Folytatás a címlapról)

tőle kapott eszemmel és hézagos, de az ő jóvoltából nyert ismereteimmel. Mindezek pedig arra a gondolatra vezetnek, amit röviden már fentebb megfogalmaztam: hogy a tudás fájáról való evés jelképes kifejezése a tudás elnyerésének s ez által a teremtmény tudatos lénnyé válásának, Istenhez való közeledésének, felemelkedésének a létezők egy olyan kategóriájába, amelyben együtt van Istennel.

Tehát a bűn közelebb viheti az embert Istenhez?

Igen, én ezt olvasom ki a teremtéstörténetből: a Teremtő, aki a bűnbeesés, azaz a tudás fájáról való evés pillanatáig tulajdonképpen csak játszott az emberrel, mint csecsemő gyermekével a szülő, most megharagszik rá, felelősségre vonja, megszidja s megbünteti — más szóval kölcsönösséget és bizonyos egyenlőséget, *majdnem*-egyenlőséget feltételező relációba kerül vele (persze nem kell elfelejteni, hogy a majdnem itt mégis micsoda különbséget jelent).

A Miatyánk szavait ajkunkra adó Mester mondta egy ízben, hogy az Úr jobban örül egy megtért bűnösnek, mint ezer igaznak, s ez szintén arra mutat, hogy az ember egyfelől a bűn, a bűntudat és a bűnbánat, másfelől a bűnbocsánat révén olyan közel kerül Istenhez, amilyen közelségbe öntudatlan és ezért bűntelen lény — például a farkas, a bárány — sohasem kerülhetne. Amikor tehát a Miatyánkot mondva ehhez a fohászhoz érkezünk: „bocsásd meg a mi vétkeinket", többek között ezért a felemelő, megnyugtató atya-fiú viszonyért, ezért a meghitt közelségért is imádkozunk.

(Folytatás a 3. oldalról)

Tångagärde), **Bagoly Andrea** (nov. 12. Halmstad), **Bagoly Tamás** (nov. 12. Halmstad), **Demeter Erik Vazul** (nov. 12. Halmstad), **Demeter Krisztina** (nov. 12. Halmstad), **Huszák Henrietta** (nov. 12. Halmstad), **Huszák Roland** (nov. 12. Halmstad), **Huszák Tamás László** (nov. 12. Halmstad), **Smedenholm Hanna** (dec. 17. Göteborg), **Zimányi Norbert Kevin** (dec. 23. Sölvesborg).

KONFIRMÁCIÓ

Konfirmációs oktatás Ljungbyben és Stockholmban (1994 novembertől 1995 májusáig), és Bad Orbban az Ifjúsági Konferencián. Összegezés és vizsga Tångagärdén. **Konfirmáltak** (1995. május 28-án, Tångagärdén): **Borzási Júlia** (Staffanstorp), **Csatári Levente, Csatári Zoltán** (Växjö), **Horváth Enikő** (Hyltebruk), **Keresztes Gellért, Keresztes Réka** (Eskilstuna), **Király Enikő, Király Zsóka, Mihályi Levente** (Ljungby), **Molnár-Veress Márk, Nagy Attila** (Stockholm), **Samu-Szűcs Orsolya** (Borås), **Tompa Ágnes** és **Tompa Orsolya** (Jönköping).

ESKETÉSEK (2 alkalommal, 149 résztvevővel): Szász Ernő & Blénessy Rozália (május 13. Tutaryd), **Herman Svoren & Horváti Kinga** (szept. 30. Haslum/Oslo).

TEMETÉSEK (4 temetés + 1 urnaelhelyezés, 243 résztvevővel): Szilágyi Zoltán (jan. 30. Bromölla), **Eöri-Orondy Katalin** (jan. 30. urnaelhelyezés, Bromölla), **Cucu Piroska** (febr. 3. Mölndal), **Boross Sándor** (aug. 16. Göteborg), **Gábris Mária** (dec. 14. Västerås).

CSALÁDLÁTOGATÁS: 189 alkalommal, össz.890 személyt elérve.

ISTENTISZTELETEK MÁS ORSZÁGOKBAN (11 alkalommal, 532 résztvevővel): BAD ORB /Németország/ (1), **OSL0 /Norvégia/** (4) +1 esketés), **HELSINKI /Finnország/** (2), **TALLINN** (2) +1 észt-magyar.

LAPKIADÁS, LEVELEZÉS

Az **Új Kéve** 1995-ben **6-szor 2000 példányban** 20-20 oldalon jelent meg, s mintegy 1600 svédországi, 100 északi országokbeli és 100 más európai országbeli címre postáztuk. Egyházi hivatalunk kb. **120 hivatalos levélváltást** bonyolított le. A **hivatalos és lelkigondozói telefonbeszélgetések évente többszáz órát** tettek ki.

ALKALMAZOTT:

1 lelkész a stockholmi püspökség alkalmazásában.1995 folyamán **281** munkanapot töltött a szolgálatban, ezek közül **175 napot Stockholmban, 106 napot Stockholmon kívül.**

SZOLGÁLATI UTAK:

A lelkész a gyülekezeti **autóval** 1995 folyamán 68.400 km-t, bérautóval 2.800 km-t, **vonattal, hajóval és repülővel további több ezer km-t utazott szolgálati érdekből.**

TAGLÉTSZÁM

1995. december 31-én gyülekezeteinknek **5374 bejegyzett tagja** volt. Számítógépes nyilvántartásunkban 5641személy szerepelt.

ÖNKÉNTES MUNKATÁRSAK ÉS TISZTSÉG-VISELŐK 1995 folyamán összesen mintegy 8500 munkaórát fordítottak egyházi közösségünk életben tartására.

A 11 tagú egyháztanács a 9 gyülekezet **felügyelőiből**, az **országos pénztárosból** és a lelkészből áll. Minden gyülekezetnek választott **presbitériuma** van (összesen 67 presbiterrel). Különböző gyülekezeteinkben összesen 7 **orgonista** kíséri az istentiszteleteket.

Molnár-Veress Pál

Istenes versek

Juhász Gyula

Fohászkodás

Annák, szerelmek, elbocsátom őket,
Mint őszi lomb a szálló levelet,
Szőkén keringve hulljanak az őskert
Örök rögére, holt álmok felett.

Ragyogjanak, míg tudnak, a tűnő fény
Húnyó világán, vágyam lángja az,
Múlt ifjúságom gazdag temetőjén,
Míg jó a tél, mely dúdol és havaz.

Én addig állok álmom omladékán,
Magányom dombján s nézem hallgatag,
Hogy a napóra árnya mint halad.

Forgó szerencsék és forgó planéták
Táncolnak ott fenn és elmúlnak itt lenn,
De élsz és vársz örök szerelmem, Isten!

Terzinák

(befejező rész)

Lehull az égről egyszer mind a csillag,
Te is lehullasz, tékozló fiú,
És vége lesz a rímnek és a kínnak.

Hiába, minden vergődés hiú,
Mert minden utunk erre tér meg itten,
Hír, kincs, üdv, gond, kéjvágy és honfibú:

Egy tenger, egy gödör vár rád: az Isten.

A múlt számban Juhász Gyuláéhoz hasonlítgattam Baka István emberi és költői arculatát. Éveik száma sem sokban tér el: Juhász Gyula (1883—1937) csak hárommal élt többet. Krónikus idegbaj s depresszió kergette korai halálba.

Szonettek, terzinák... A magyar tájnak, holt álmoknak, egy életen át sajgó boldogtalan szerelemnek költője formaművész volt, mint kortársai és barátai: Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád.

„Fohászkodása", a szonett csak címében emlékeztet Berzsenyi versére. Nem is „ima"-jelentésben fohász, hanem — mint Juhász versei általában — inkább „sóhaj": méla búcsúzkodás ifjúságtól, álmoktól, az élettől. „Istenes verssé" csak az utolsó sorban válik, kissé meglepetésszerűen, „Deus ex machina"-ként. (Antik tárgyú rokokó vígjátékok bonyodalmait szokta megoldani a végjelenetben a padlásról kötélzettel — machinával — lebocsátott Venus vagy Juppiter.) Hasonló a Terzinák zárlata is: „Egy tenger, egy gödör vár rád: az Isten."

Volt-e Juhász Gyulának Isten-élménye egyáltalán? „Örök szerelmem, Isten" — csak úgy a vers végén. Van-e fedezete a szónak? Unszolnom kell magam, hogy higgyek neki. „Egy tenger" (a Terzinák végén) — ez még szimbóluma lehetne Istennek, akár a „tagolatlan szerelem", amelybe Weöres Sándor (lásd Új Kéve, 1995 okt.) egy életen át visszavágyott. De nagyonis üres, nagyonis emberi visszhangú a „gödörnek" mint Isten-szimbólumnak kongása. A gödör, melybe akaratunk ellenére botlunk, hisz „mend ohhuz járóu vogymuk"...

Mint a figyelmes olvasó észreveheti, „istenesebbnek" tartom Baka István vívódását ennél az „előlegezett hitnél", melyben nem a lélek „várva-várása" keresi Istent, hanem Isten várja karjaiba a megfáradt embert, ahol nincs probléma: mi itt a földi vándorúton s Isten az égben, minden jól van e világon — valahogy így fogalmazta meg ezt egy angol költő. De ő a „boldog békebeli" viktoriánus kor gyermeke volt, sem Auschwitzról sem Boszniáról nem tudott, a Gulágról nem is beszélve. Igaz, hogy Juhász Gyula sem, szerencséjére.

Jaan Kaplinski észt költő szerint az üdv-élményt megelőző hit értelmetlen, gyanús és bűnös. A hit csak az üdv-élmény megnyilvánulása, kísérőjelensége lehet. Becsületesebb a kételkedő, mert közelebb van a kétségbeeséshez s így a megtéréshez is, mint sok hívő, aki birtokon belül érzi magát.

Túl szigorú? Jézus mondta: nagyobb öröm van az égben egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akiknek nincs szükségük megtérésre. Persze azért azt a kilencvenkilenc igazat sem zárja ki az Ég.

Szente Imre

Észak honából

Benedekné Dr. Szőke Amália

FINN — ERDÉLYI KULTÚRKAPCSOLATOK

V.

A két világháború között

Finnország függetlenedése után Erdély iránt egyre szélesebb körökben terjed az érdeklődés. 1928 májusában **Nils H. Lindberg**, a tartui egyetem lektora vetítettképes előadásban ismerteti a magyar történelmet és az igazságtalan trianoni békekötés következményeit. Hangsúlyozza Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és a tartui egyetem alapítója, II. Gusztáv Adolt svéd király közt fennállott szövetségi viszonyt.

Weöres Gyula, a helsinki egyetem első magyar lektora több finn lapban közli erdélyi tárgyú írásait. A Valvoia-Aikaban 1928-ban megjelent Kulttuuritaistelu Transsylvaniassa című írásában Erdély művelődési küzdelmeit ecseteli; a Tähystäjäben a földreformról és a magyar optánsokról ír; a Suomen Heimoban pedig 1930-ban Piirteitä Unkarin rajantakaisesta kirjallisuudesta címmel a határon túli magyar irodalom főbb vonásait ismerteti.

Ylistaloné Boross Olga a finn-magyar egyesület lapjában, a Suomen Heimopäiväben közöl cikket a magyar békeszerződés revíziójának szükségességéről.

A Helsinkiben, 1931 júniusában megtartott **IV. Finnugor Kultúrkongresszuson** erdélyiek is részt vesznek. A következőkben azokról teszünk említést, akik itteni élményeiket írásban is közreadták.

Dr. Sulyok István kolozsvári lapszerkesztő a Keleti Újságban cikksorozatban számol be a kongresszusról. Józan megfontoltsággal ír a finnugor együttérzés erkölcsi és érzelmi értékeiről. Megemlíti, hogy bár a 320 magyar résztvevő nagy részét a turisztikai érdekesség, valamint az út olcsó volta csábította Finnországba, legtöbbjük a finnugor testvériség lelkes híveként tért haza.

Dr. Diénesz Jenő ügyvéd, ifjúsági író és lapszerkesztő Atyafi látogatáson a finneknél címmel részletes beszámolót ír a kongresszusról, s megbecsüléssel emlékezik meg a házigazdákról. Tudósítását 1933-ban a Kézdivásárhelyen megjelenő Székelyföld különlenyomatként is közli.

Dr. Jancsó Elemér református kollégiumi tanárt, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem irodalomtörténet-professzorát több írásra ihlette a finnországi út: A Kalevala hazájában (1931), valamint a Két finn város (1940) című cikkeit az Erdélyi Szemle közli; élményeiről később könyvet is ír Északi rokonainknál címmel, s ezt mintegy negyven képpel illusztrálva az Erdélyi Lapok adja ki Nagyváradon. Jancsó Elemér hazai gondokat szem előtt tartva néz körül Finnországban. Észreveszi, hogy minden felirat kétnyelvű, finn és svéd, és megjegyzi, hogy „itt nem másodrendű állampolgár a svéd, hanem ugyanazokkal a jogokkal rendelkezik, mint a lakosság 90%-át kitevő finnség. Van külön egyetemük, vannak líceumaik, ők tartják kezükben még ma is Finnország kereskedelmének és tőkéjének csaknem a felét" (1931). „Turku (svéd nevén Åbo) akkora, mint a háború előtti Kolozsvár. Itt van Suomi második egyeteme, a finn egyetem mellett svéd is van, mert Turku lakóinak csaknem 55%-a svéd" (1940). Helyesebben: 5,5% (a szerző megjegyzése).

A természet szépségeit pátosz nélkül, mégis megkapóan ecseteli: „Helsinki, svéd nevén Helsingfors, egy tengerbe nyúló gránit-félszigeten fekszik. Körülötte apró kis szigetek és tavak teszik széppé a várost, és nyújtanak lehetőséget ahhoz, hogy ez a negyedmilliós metropolis Stockholmhoz hasonlóan Észak Velencéje legyen. Előtte a végtelen tenger, mögötte az örökké zúgó fenyőerdők és csendes tavak le nem írható kedvességet kölcsönöznek neki" (1931).

Különös megtiszteltetés érte a IV. Finnugor Kongresszus magyar résztvevőit: **Onni Talas**, Finnország budapesti nagykövete a vendégeket Luukki-i birtokán álló udvarházában lakomára hívta, majd tiszteletükre hatalmas máglyát gyújtott. A finn követ beszélt a nyári napfordulónak az északi országokban divatos ünnepéről, s a tűzgyújtás pogánykorból fennmaradt szokásáról, majd ezeket mondta: „Mi itt északon a sötétség és a fény váltakozó küzdelmének szimbolikus jelentőséget szoktunk tulajdonítani. Ehhez hasonlóan örök küzdelem van az igazság és az igazságtalanság között is, s ez a harc nem csak az egyes ember életében, hanem a népekében is tapasztalható. Mi itt északon a sötét tél után ismét megpillantottuk a nap fényét, s biztosak vagyunk abban, hogy az önök egén is győzni fog a napsugár, az igazság fénye az igazságtalanság éjszakájában. Mert joggal mondják, hogy a világtörténelem a világ ítélőszéke. Ezen ítélőszék előtt mind a magyar, mind a finn nép nyugodt lélekkel állhat, mert egész történelmi életükben csak egyet követeltek: igazságot!"

A fővárosi ünnepségek után a kongresszus résztvevői Viipuriba utaztak, majd az Imatra folyó vízesését tekintették meg, ahol a finn-magyar születésű **Paasonen Aladár** finn ezredes magyar nyelven köszöntötte a vendégeket. Újból Jancsó Elemérnek adjuk át a szót: „Viipuri (svédül Viborg), Kelet-Finnország szellemi és ipari gócpontja a tenger mellett fekszik. Az egykori svéd város ma 90%-ban finn lett, 90.000 lakójával közvetlen Turku után az ország harmadik városa. Finn barátaink hallatlanul kedves és meleg fogadtatásban részesítettek. A város vendégei voltunk." A középkori toronyból lenézve — folytatja

Jancsó — „felséges látvány tárult elénk. Lent a Finn-öböl hullámai és az ősi város, távolban a Saima tórendszer csillogó szemei integettek felénk. Délután ott voltunk már az imatrai vízesésnél, Suomi egyik legszebb természeti szépségénél", amely „a rajnai vízesés után Európa legnagyobb vízesése. A hatalmas kősziklákon vad robajjal zúg át a víz és tűnik el a fenyőrengetegek között. De a természeti szépség legszebb helyét is elragadta már a modern kultúra. A célszerűség itt is legyőzte a haszon nélküli szépet. Hol egykor szerelmes párok nézték a habzó víz csillogó hullámait, ma hatalmas villanyközpont áll" (1940).

Ezek a sorok ihlethették meg a Finnországot sose látott székelyudvarhelyi költőnket, **Tompa Lászlót**, aki a **Röghöz kötve** című versében — mely a később megjelent köteteiből (1955 és 1963) kimaradt — ezt írta:

Ha meg sújtott fajom
Végzetét fájlalom,
S búm testvérbút eseng — olyankor villanatra:
Látok sok nagyranőtt,
Búsongó finn fenyőt,
S Küküllőnkből felém zúg az Imatra —

Torockai Wigand Ede egy cikkben emlékezik meg Akseli Gallén-Kallela festőművész haláláról, s írásában az egykor Erdélyben tett közös útjaik emlékét is felidézi.

Kós Károly író és építőművész 1932-ben Eliel Saarinenről értekezik, akinek nevét az 1900-ban rendezett párizsi világkiállításon felállított, Lindgrennel együtt tervezett és Gallén-Kallela által berendezett finn pavilon tette közismertté. A párizsi kiállításnak hatalmas visszhangja volt Magyarországon is.

Kós Károly figyelmét nemcsak a finnek építészete, hanem népköltészete is felkelti: Vikár Béla Kalevala-fordításáról az Erdélyi Helikonban közöl tanulmányt (1935), s a fordítói teljesítmény elismerése mellett megjegyzi róla, hogy ez „sem adja vissza a finn eredetinek közvetlen ízét, sajátos színeit, zordon ősi erejét, élő véres valóságát. Amit borzongva és meghatottan érzek a székely ballada olvasásakor."

Kolozsváron jelenik meg 1934-ben Domokos Pál Péter A moldvai magyarság. A csángó magyarok múltja és jelene című könyve. Ezzel napirendre kerül újra a csángókérdés, valamint a finn nyelvész, **Yrjö Wichmann**, aki a század elején a csángó-magyarok nyelvét kutatta.

Csüry Bálint is ezidőtájt rendezi Wichmann csángó hagyatékát, és ír róla a Magyar Nyelvőrben. Helsinkiben pedig A. Kannistoval együtt szerkeszti és rendezi sajtó alá Wichmann Wörterbuch des ungarischen Moldauer Nordcsángó — und des Hétfaluer Csángódialektes... (1936) című művét.

Wichmann Györgyné, Herrmann Júlia Moldvai csángó menyegző Szabófalván címmel néprajzi megfigyeléseit teszi közzé három évtized távlatából (Ethnographia, 1936).

Arvi Järventaus finn evangélikus lelkész több magyar tárgyú regényt ír a harmincas években, s ezekben az erdélyi történelem lapjai is megelevenednek: A Maahantulo (Honfoglalás) című 1931-ben, a mohácsi vészről szóló Savuava maa (A füstölgő ország) 1932-ben, a kuruckort idéző Sydenpolttajat (Szénégetők) 1937-ben jelenik meg.

Yrjö Liipola szobrász három évtizedet élt Magyarországon, s 1934-ben megjelent Aurinkoista Unkaria (Verőfényes Magyarország) című könyvében itt szerzett élményeiről ír. Kedvenc nyaralóhelye a kalotaszegi Kőrösfő volt, de bejárta a Székelyföldet, nyaralt Szovátán is, ahonnan Gyergyón át szekéren utazott Borszékre.

Járosi Andor kolozsvári evangélikus lelkész és teológiai tanár az Erdélyi Helikonban **Augusti Oravala** A parasztpróféta (Erämaan profeeta) című regényét ismerteti (1934), melyet Podmaniczky Pál fordított magyarra, és jelentetett meg Sopronban 1932-ben.

Áprily Lajos költő és német-magyar szakos tanár, a budapesti Baár Madas Leánynevelő Intézet igazgatója (polgári nevén Jékely Lajos) 1935 szeptemberében féléves észak- és nyugat-európai tanulmányútra indul. Helsinkiben és Turkuban líceumokat látogat, Tuusulában a

(Folytatás a 8. oldalon)

19. század végi kalotaszegi viselet. (Felvétel: Erdélyi, 1898.)

A századfordulón magyar grafikusok és festőművészek mellett fotográfusok is megörökítették Kalotaszeg korabeli életformáját. A fényképet a Finn Nemzeti Múzeum ez év márciusában nyílt magyar népművészeti kiállításának anyagából Lehtinen Ildikó muzeográfus adta át közlésre lapunknak. A szeptember 29-ig nyitva tartó kiállítást bemutató írását következő számunkban közöljük.

Jávorszky Béla

Baltikumi jegyzetlapok
1991—94

Kereszt vagy sámándob

(Pärt és Sisask)

Érdekes, hogy az észt zeneirodalomban mekkora szerepe volt és van ma is a vallásnak és az egyházi témáknak, jóllehet aligha nevelődtek vallásos szellemben az elmúlt ötven évben fölnőtt nemzedékek. A ma már klasszikusnak mondott Arvo Pärt és az alig harmincötesztendős Urmas Sisask csupa imát, egyházi szertartást zenésített meg, életművük zömét missák, korálok, motetták alkotják. Mindez csak részben írható a zeneirodalom örök témaválasztásának javára, biztos, hogy benne van egy istentelen kor Isten, vagy legalábis a transzcendentális utáni vágyakozása. Ebből adódtak nehézségeik is: Pärt 1980-ig hol tűrt, hol betiltott szerző volt a Szovjetunióban, 1980-ban „hagyták" kivándorolni. Azóta — osztrák állampolgárként — Bécsben és Berlinben él, munkáit is leginkább német kiadók lemezén lehet megvásárolni.

Pärt zenéjével Arne Mikk rendező barátom otthonában találkoztam először, Tallinn-Pirita peremén, egy varázslatos estén, könyvekkel és lemezekkel telizsúfolt otthona dolgozószobájában. A Cantust játszotta le, melyet Pärt Benjamin Britten emlékére írt, azután — mintegy ráadásként — a Tabula rasát. A Fratrest már később hallottam, szintén ajándék kazettán. A három Pärt-darab végtelen egyszerűségében is megkapó: maga az érett, tökéletes eszköztelenség. A magamfajta, zenéhez nem értő, a muzsikát csupán laikusként élvező ember először furcsálkodva hallja ezt a lassan hömpölygő, igazából semmi felé sem tartó hangóceánt, s csak sokára hangolódik rá a pärti zenemondásra. Ha azonban ez bekövetkezik, akkor megszületik a csoda, ami csak a költészet csodájához hasonlítható: a belső megrendülés. Sisaskot még kevésbé ismerem: Miatyánkja, különösen pedig öttételes Eesti Missája az 1994-es tallinni Dalosünnep nagy eseménye volt. Pärthez hasonlóan Sisask is csupán néhány dallamot variál szerzeményeiben. Újszerű hangszere, a sámándob, egyszerre kölcsönöz a Missának pogány és finnugor jelleget — mint amikor történelmünk hajnalán népeink nem tudták eldönteni, a keresztet válasszák-e vagy a sámándobot.

(Folytatás a 7. oldalról)

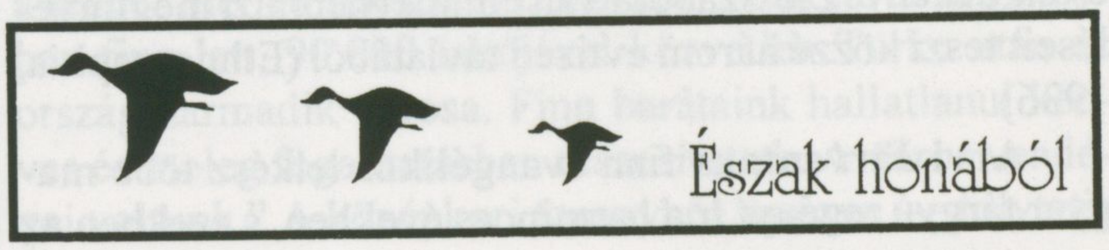
háztartási és kertészeti iskola vendége. Különösen a nyelvoktatás érdekli — órákon vesz részt, s maga is előadásokat tart. Felfigyel arra, hogy a finn tanulók ugyanúgy ejtik a német szavakat, mint az erdélyi magyarok, s főleg mint a székelyek. A szó elejére vetett dinamikus hangsúly annyira egyforma e két nép gyermekeinél, hogy — szerinte — „Sajnovics Jánosnak, ha finn iskolában német kiejtést hallott volna, egy erős bizonyítékkal többje lett volna a híressé vált Demonstratio-hoz." (Álom egy könyvtárról, 1981). A finn iskolát egyébként túlterheltnek tartja Áprily, amit azzal magyaráz, hogy „a kisebbségi svéd kultúra ott áll mellette, mint pedagógiai versenytárs". Helsinkiben **Otto Manninenn** költővel is találkozik, s ennek emlékét Úti jegyzetekben (1936) rögzíti .

Hajdani honfitársainkat nem ragadja el a — korra annyira jellemző — patetikus túlzás, amikor a finnekről s a nyelvi rokonságról beszélnek. Józan mértéktartás, objektív lényeglátás jellemzi írásaikat, melyekből nem hiányzik a lírai hangvétel sem, amikor elragadtatással szólnak az otthonitól olyannyira eltérő szépségű északi világról, amint azt Áprily Lajos, az erdélyi táj nagy szerelmese teszi, természeti élményeit prózában megírt művében (Fecskék, őzek, farkasok, 1965).

Amikor megérkezik, „hűvös volt már, szeptember közepén Helsinkiben leesett a hó". Seurasaari szigetén „fenyő és nyír fogadott, s a parti sétálók felé ki-kicsapott hullámaival a tenger". Egy vállára felfutó mókusra még évtizedek múlva is emlékezik: „A Seura-Saari mókusa... megmaradt a képe bennem, minden fényképnél élesebben. És a csuda szigetről is megmaradt. Amikor Turkuban hajóra szálltam, hogy Svédországba utazzam, még rezgett bennem a kedves élmény. S ritmus is mozgolódott bennem, amelyből azonban sohasem nőtt ki egész vers, csak két sorát hoztam magammal: Ó, Seura-Saari szép sziget, / jaj a hajó tovább siet."

Hajója „a svéd archipelágus on haladt Stockholm irányába. Amerre haladtunk, gyakran felbukkant egy-egy sötét gránitsziget, rajta fenyő és nyír, fenyő és nyír. Magányos világítótorony emelkedett némelyiken, s el kellett hinnem, hogy ott ember él. Ember, aki talán lélekben is magányos, mert azzá nevelte az Északi-tenger nagy mélabúja. — Süvöltött a fedélzeten a szél, s a hullámok fenyegetően csapkodták a hajó oldalát. Már télikabát volt rajtam, s egy ideig kinn maradtam a fedélzeten. »My native land, — good night« — küldtem Byron szavaival a búcsúszót az eltűnt finn partok felé, pedig nem is a szülőföldemtől búcsúztam. De olyan otthonos érzésem volt, hogy azt éreztem, ha nem otthon, itt tudnék élni, s talán boldogan."

(Utolsó része következik)

Nyers Andor & Szabó Mátyás

Az Új Kévéről alkotott vélemények kiértékelése

Az Új Kéve februári számában adtunk egy előzetes beszámolót a véleménykutatásról. Ez alkalommal bemutatjuk az egész válaszanyagot. A kérdőív eljutott az Új Kéve valamennyi olvasójához, de csupán 11 százalék szakított időt magának arra, hogy kitöltse és visszaküldje azt. Ezért statisztikai érvényű következtetéseket semmiképpen nem lehet levonni az anyagból, ehhez 50 százalék fölötti válaszarány lett volna szükséges. Az alábbi kiértékelés így csak bizonyos tendenciák megállapítására alkalmas és nem ad hiteles választ arra, hogy összességében mi az olvasótábor véleménye az Új Kévéről, s hogy ki-ki hogyan értékeli a lapot. Eredeti tervünk, hogy felmérjük, miképpen viszonyulnak az olvasók egyes kategóriái (férfiak-nők, fiatalok-idősebbek, kor és vallási hovatartozás szerinti csoportok stb.) a laphoz, az alacsony válaszarányra való tekintettel nem valósítható meg. Az anyag kiértékelésének további problémája, hogy a válaszadó személyére vonatkozó adatok igen hiányosak. Egy alapos véleménykutatásban ugyanis rendszeresen kitérünk a különböző jellegű összefüggésekre. (Ez egyben válasz azoknak, akik megkérdőjelezték az adatközlőkre vonatkozó információk szükségességét.) Ilyen összefüggések feltárásához azonban feltétlenül szükséges egy bizonyos adatbázis, különben a statisztikai eljárással (diagramok bemutatásával) vázolt kép kifejezetten téves, vagy hamis következtetésekre adhat alapot.

Hogy munkánkat a lehetőség szerint kielégítő módon tudjuk elvégezni, kikértük a svéd statisztikai hivatal egyik dolgozója, Uhlén Marie véleményét. Szíves segítségét és tanácsait (ami a beérkezett anyaggal kapcsolatos etikai problémákat és az alább közölt „negatív" válaszokat is illeti) megköszönjük.

Hogy a kiértékelés részletei könnyebben követhetők legyenek, az alábbiakban megismételjük a felmérőív kérdéseit:

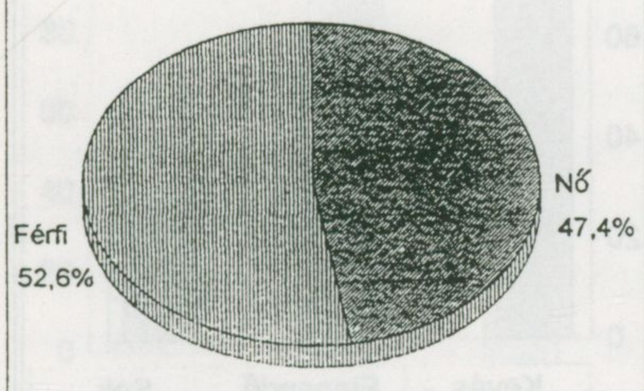
1. A LAP ÖSSZESSÉGÉBEN és
2. TARTALMÁT TEKINTVE gyenge/megfelelő/jó;
3. TEMATIKA SZERINT a különböző tárgyú írások részaránya: kevés/elegendő/sok:

a) Vallásos, hitbuzgalmi tárgyú írások; b) Gyülekezeti hírek, tudósítások; c) Protestáns szellemiségű írások; d) Ökumenikus szellemiségű írások; e) Szépirodalmi jellegű írások; f) Általános művelődést szolgáló cikkek; g) Összmagyar kulturális tematikájú írások; h) Az anyanyelv ápolását szolgáló írások; i) Emigrációtörténeti írások; j) A skandináv kultúra ismertetése; k) A beilleszkedést célzó írások;

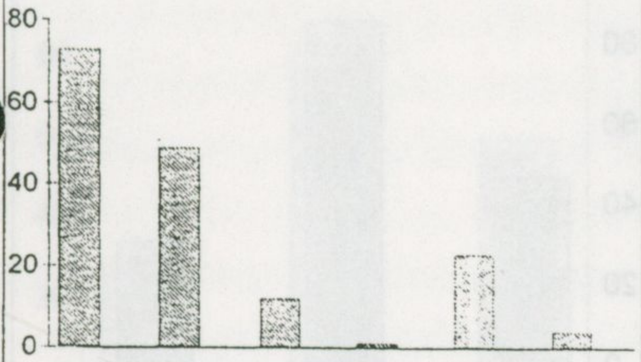
4. MILYEN TÉMAKÖRT HIÁNYOL?
5. MELY ROVAT/ CIKKSOROZAT/ ÍRÁS NYERTE EL LEGJOBBAN TETSZÉSÉT?
6. A LAP a) TERJEDELME (számonként 20 oldal), valamint b) GYAKORISÁGA (évente 6 szám) kevés/ megfelelő/sok;
c) KÜLALAKJA gyenge/megfelelő/jó;
7. EGYÉB MEGJEGYZÉSEK

Röviden az adatközlőkről. Néhányan, elsősorban üdvözlet tolmácsolására, feltárták személyazonosságukat, kevesen megnevezték a hozzájuk legközelebb fekvő

1. A válaszadók nemek szerinti megoszlása

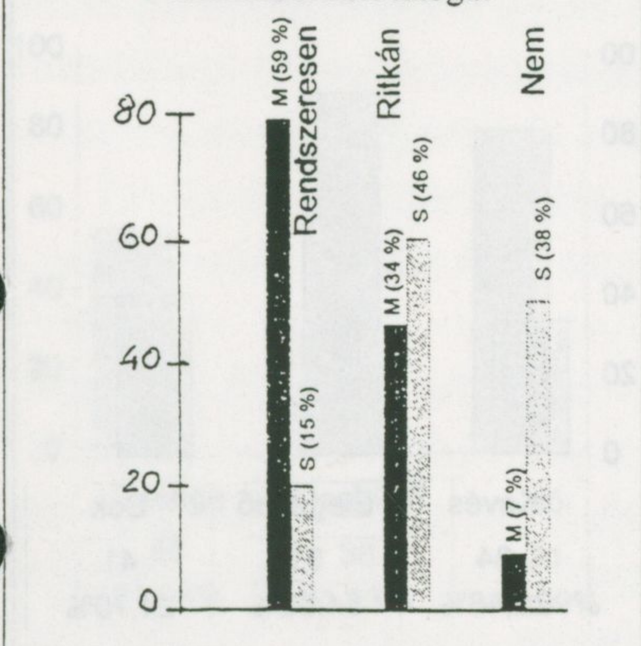

2. A válaszadók vallás szerinti megoszlása

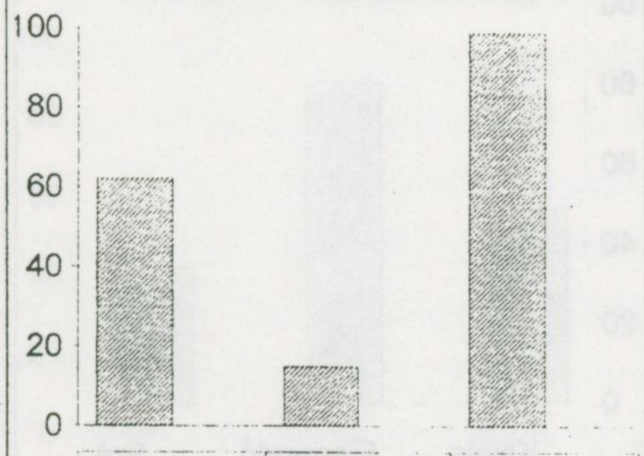

Ref	Ev	Unit	Sz.egyh	R.kat	Más
73	49	12	1	23	4
45,1%	30,3%	7,4%	1,0%	14,2%	2,5%

3. (M = magyar, S = svéd) nyelvű istentiszteletet látogat

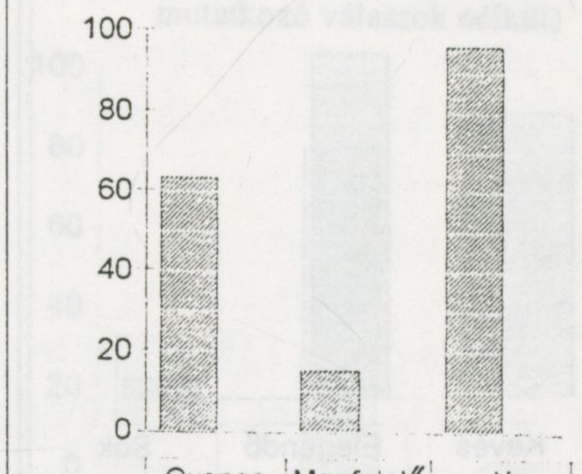

4. Összességében milyennek találja a lapot? (1. kérdés)

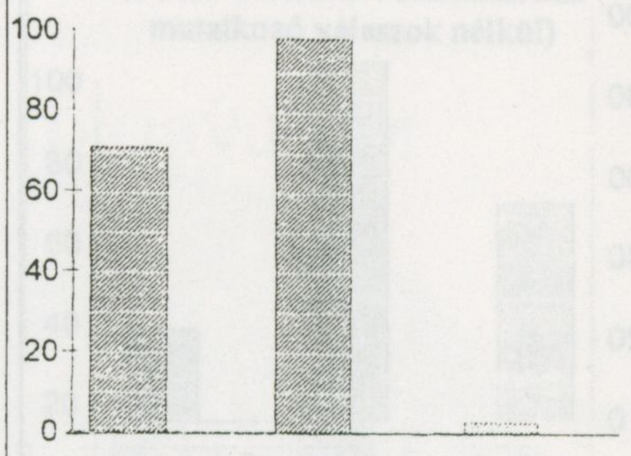
Gyenge	Megfelelő	Jó
62	15	99
35,23%	8,52%	56,25%

5. Tartalmát tekintve milyennek találja a lapot? (2. kérdés)

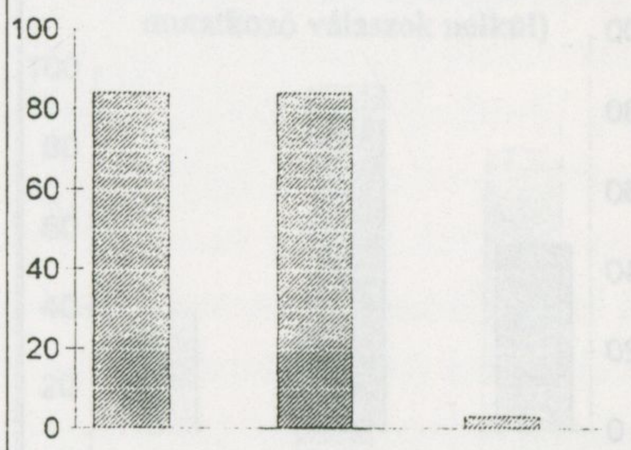
Gyenge	Megfelelő	Jó
63	15	96
36,21%	8,62%	55,17%

6. Vallásos, hitbuzgalmi tárgyú írások aránya (3a. kérdés)

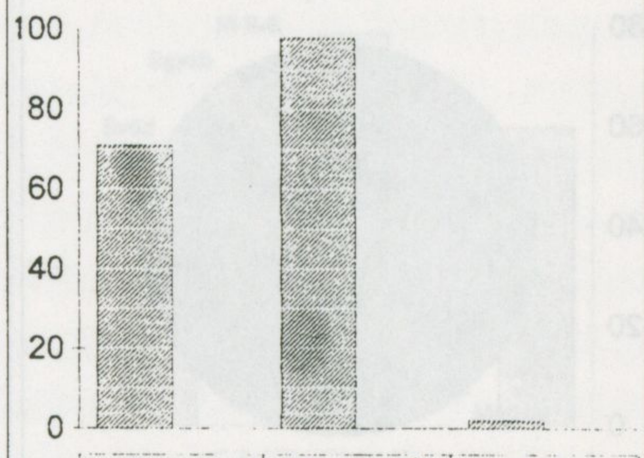
Kevés	Elegendő	Sok
71	98	3
41,28%	56,98%	1,74%

7. Gyülekezeti hírek, tudósítások aránya (3b. kérdés)

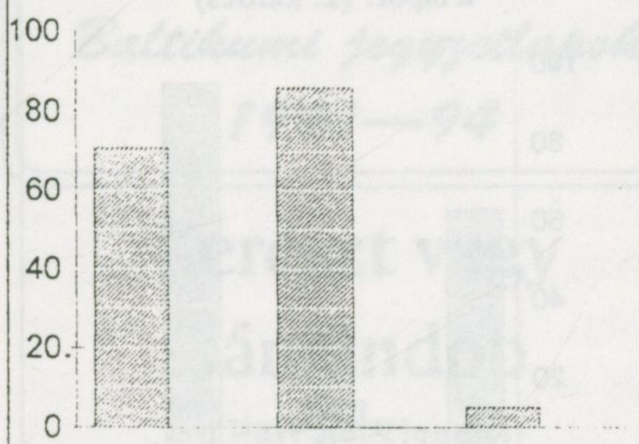
Kevés	Elegendő	Sok
84	84	3
49,12%	49,12%	1,75%

8. Protestáns szellemiségű írások aránya (3c. kérdés)

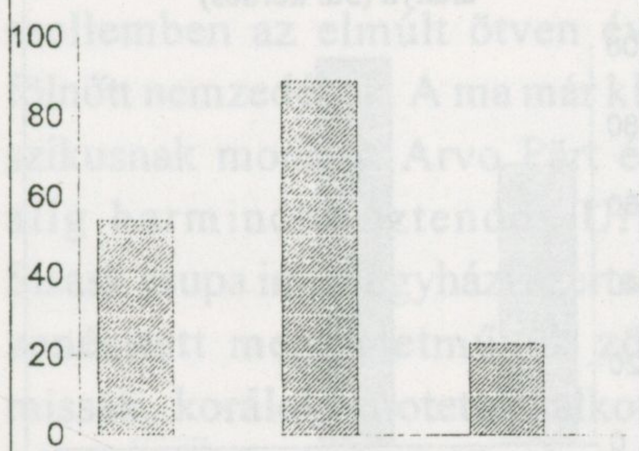
Kevés	Elegendő	Sok
71	98	2
41,52%	57,31%	1,17%

9. Ökumenikus szellemiségű írások aránya (3d. kérdés)

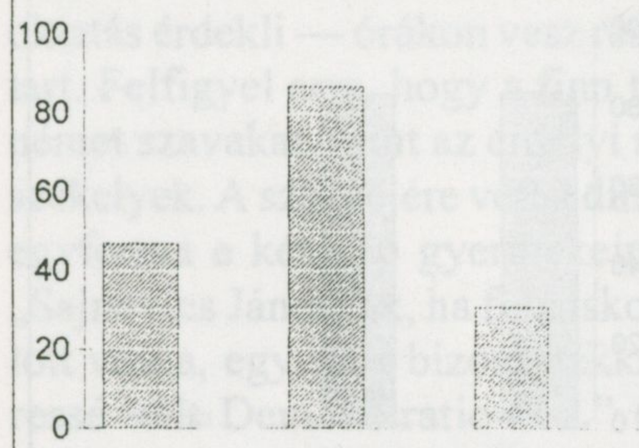
Kevés	Elegendő	Sok
71	86	5
43,82%	53,09%	3,09%

10. Szépirodalmi jellegű írások aránya (3e. kérdés)

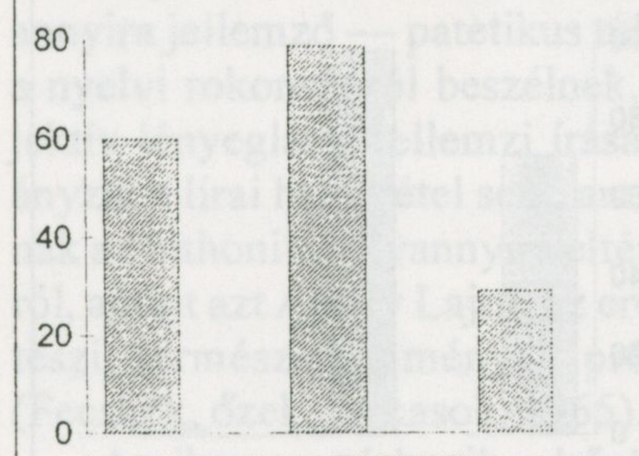
Kevés	Elegendő	Sok
54	89	23
32,53%	53,61%	13,86%

11. Általános művelődést szolgáló cikkek aránya (3f. kérdés)

Kevés	Elegendő	Sok
47	87	31
28,48%	52,73%	18,79%

12. Összmagyar kulturális tematikájú írások aránya (3g. kérdés)

Kevés	Elegendő	Sok
60	79	29
35,71%	47,02%	17,26%

magyar gyülekezetet. Ezeket az információkat itt most nem használjuk. A válaszadók kilétére nézve semmilyen támpont nincs, ami a kiértékelés egyik feltétele volt. A válaszadó személyére vonatkozó tíz kérdés közül csak hármat (1, 2, 3) válaszoltak meg feldolgozásra használható módon. A nemek szerinti megoszlás szerint például a lapnak több a férfi olvasója, mint a női.

A lapról adott globális vélemény — összességében valamint tartalmát tekintve — közel áll egymáshoz, túlnyomórészt egyformán válaszolták meg mind a két kérdést (4, 5). A tematika szerinti megoszlás tendenciája teljesen világos: a szélesebb értelemben vett vallási jellegű cikkek közlését tekintik a legtöbben az Új Kéve elsődleges feladatának.

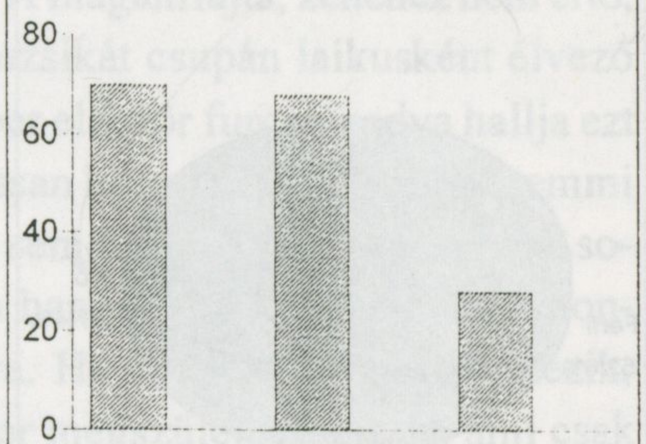
Az egyes témák értékelésében (6—16) nincs nagy különbség: mondhatnók legtöbben „elegendőnek" tartják azt, ami a lapban olvasható. Kivétel az anyanyelv ápolását szolgáló írások (13), amiből az olvasók egy része többet kíván, valamint a skandináv kultúra ismertetése (15), amit az adatközlők egy negyede soknak tart.

A vélemények nagyjából megegyeznek a lap terjedelmét és gyakoriságát illetően (17, 18). Az olvasók nagyobb része elégedett volt a lap külalakjával is (19).

A kérdőív egyik kérdése „Milyen témakört hiányol?" igen tanulságos válaszokat eredményezett. Első helyen áll, mint már említettük a lap előző számában, a gyermekek és a fiatalság felé forduló figyelem ösztönzése (részben vegyesházasságban) — gyakran hitoktatás formájában. Többen női rovatot, levelesládát és az olvasók fórumát javasolják. Egy visszatérő kívánat a családi hírek közlésére vonatkozik. Ide tartozik a hétköznapi élet Svédországban is. A hiányolt átfogóbb témakör a vallásé: Krisztus élete és cselekedetei, igemagyarázat, bibliai elmélkedés, meditáció, lelki problémák. A legtöbb javaslat valamilyen formában érinti a kérdőív tematikai megoszlását (a—k): ki-ki ígényei szerint egyik, vagy másik résztémából szeretne többet olvasni. Igen sok kívánság, javaslat csupán egyszemélyes: írjon a lap a Nobel-díjas magyar tudósokról, nagy gondolkodókról, népszokásokról stb. Olyan válaszadó is van, aki mesét, humort („vidám és derűshangú cikkeket"), valamint sportrovatot olvasna szívesen a lapban. Volt, aki a politikai jellegű cikkek közlését neheztelte. Egy páran helyeselték a „nyelvújítók" rendreutasítását.

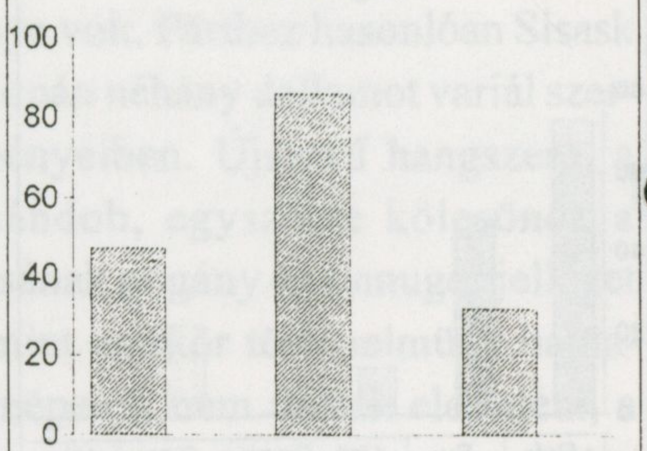
A kedvelt írások közül magasan vezet a Miatyánk elemzése és az Istenes versek sorozata. Második helyen a vezércikkek állnak. Többeknek tetszettek Mervel Ferenc és Gulyás Miklós írásai. Pozitíven értékelt témák: egyháztörténet, emigrációs magyar kultúra, emigrációtörténet, megemlékezések a megmaradásról, nyelvápolás idegen környezetben, magyarság a nagyvilágban, kisebbségi cikkek. Néhány idézet többek véleményét fejezi ki: „Köszönet és hála a lelkes cikkíróknak, valamint a szerkesztőségnek." „Mindenben örömömet lelem. Tiszta szívből köszönöm a lapot. Nagyon meg vagyok elégedve, hogy ilyen messze hazánktól olvashatunk magyarul." „Csak tisztelet és köszönet jár a lap szerkesztőinek gigászi munkájukért. Adja Isten, hogy legyen erejük folytatni." „Az Új Kéve egy sokoldalú és színvonalas lap. Sajnálom, hogy ilyen ritkán jelenik meg." „A lap terjedelméhez képest nagyon megfelelő. Dicséretre méltó kulturális nívója. Látszik, hogy hozzáértő, felkészült emberek szerkesztik." „Nagyon tetszik a lapjuk, katolikus létemre nagy érdeklődéssel olvasom minden számát." „Isten kegyelmének tartom, hogy Svédországban ilyen magas színvonalú lapot olvashatunk. A szerkesztőknek gratulálok, erőt, egészséget és kitartást kívánok."

13. Az anyanyelv ápolását szolgáló írások aránya (3h. kérdés)

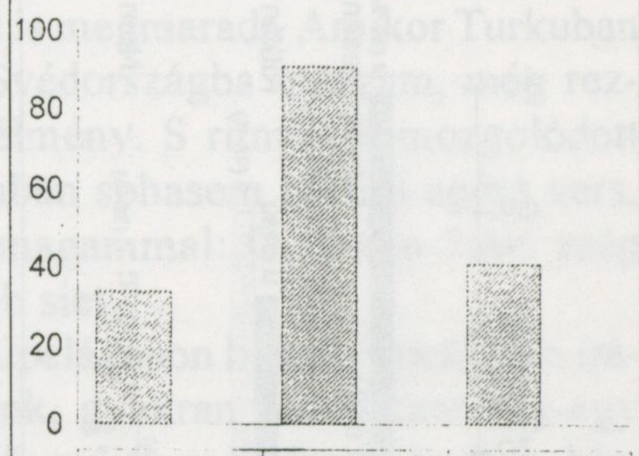
Kevés	Elegendő	Sok
70	68	28
42,17%	40,96%	16,88%

14. Emigrációtörténeti írások aránya (3i. kérdés)

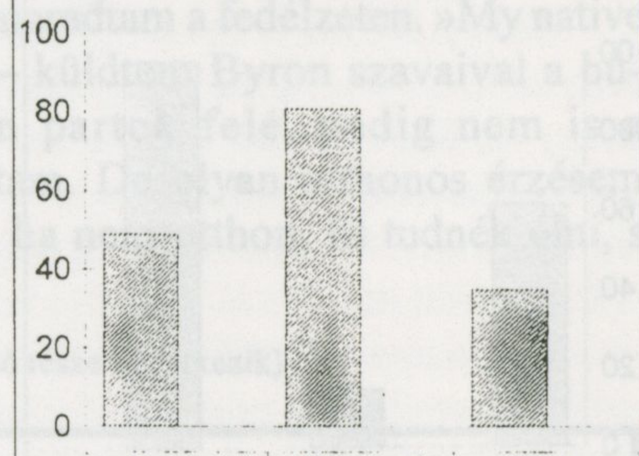
Kevés	Elegendő	Sok
47	86	32
28,48%	52,12%	19,39%

15. A skandináv kultúrát ismertető írások aránya (3j. kérdés)

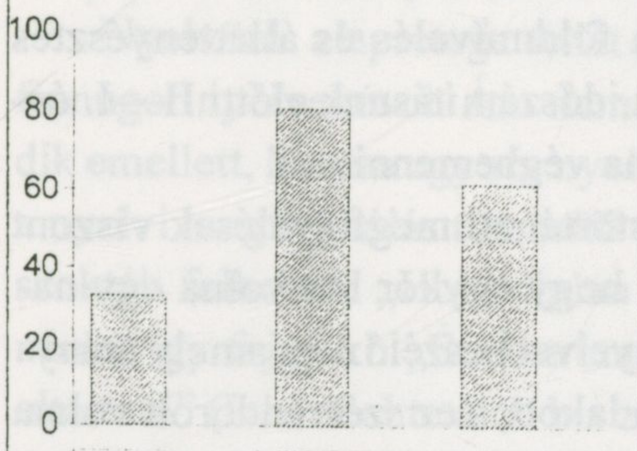
Kevés	Elegendő	Sok
34	91	41
20,48%	54,82%	24,70%

16. A beilleszkedést célzó írások aránya (3k. kérdés)

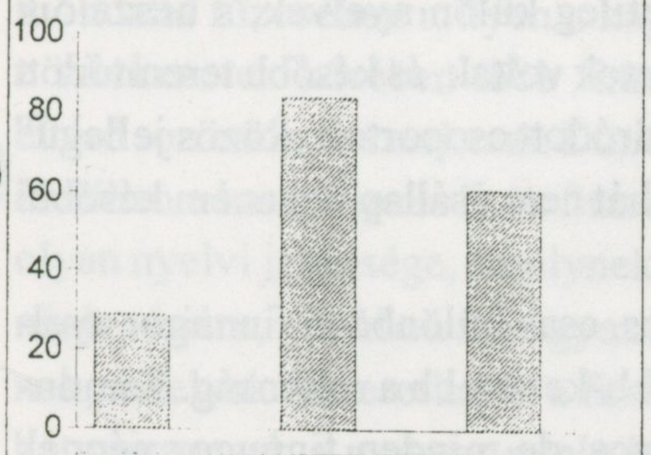
Kevés	Elegendő	Sok
49	81	35
29,70%	49,09%	21,21%

17. A lap terjedelme (6a. kérdés)

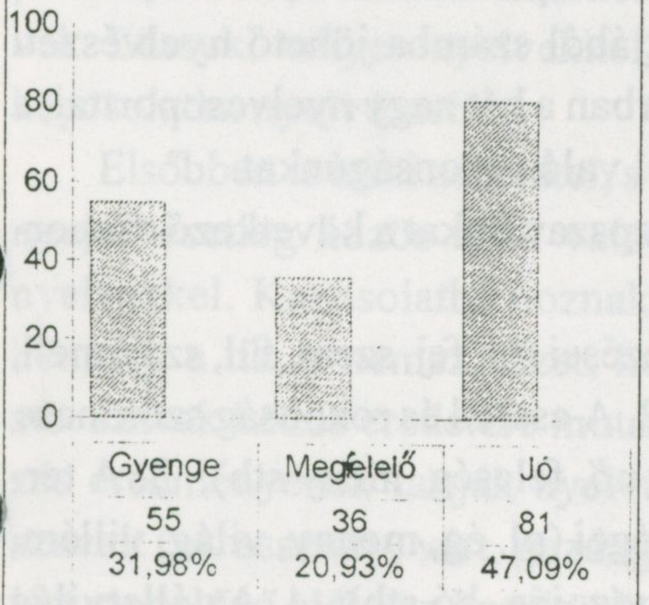
Kevés	Megfelelő	Sok
33	81	62
18,75%	46,03%	35,22%

18. A lap gyakorisága (6b. kérdés)

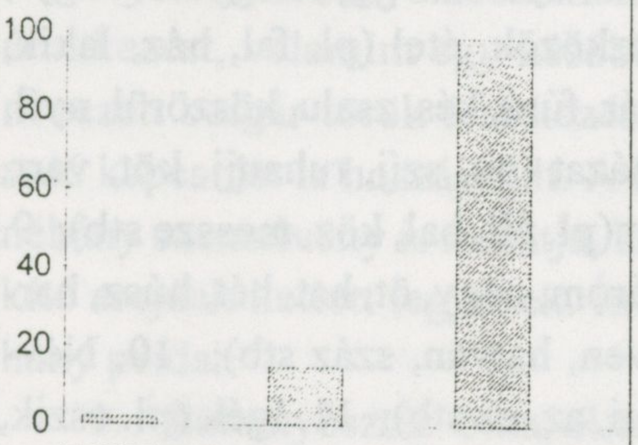
Kevés	Megfelelő	Sok
29	84	61
16,67%	48,28%	30,06%

19. A lap külalakja (6c. kérdés)

Gyenge	Megfelelő	Jó
55	36	81
31,98%	20,93%	47,09%

20. Milyennek találja a lapot (1. kérdés)
(a közös forrásból származónak mutatkozó válaszok nélkül)

Gyenge	Megfelelő	Jó
2	15	99
1,72%	12,93%	85,34%

Az „Egyéb megjegyzések" alatt több megfontolandó gondolat olvasható. „Fel kellene hívni az olvasók figyelmét, biztatni őket, hogy járuljanak hozzá a lapot gazdagító elbeszélések beküldésével". „Talán nem ártana kicsit növelni a szerzők számát. Ezzel nyilván változatosabbá válhatna a lap, mielőtt még a belterjesség vádjával illetnék a szerkesztőket". „Hamis hírek terjesztését, egymás befeketítését és a széthúzást nem szeretjük, de mégis egyesek mívelik... Talán néha lehetne erről nyíltan írni". Olyan olvasó is akadt, aki több együttműködést indítványozott a svéd egyházzal, svéd egyházi segély- és egészségügyi szervezetekkel. Az együttműködés fontosságának kívánalma többször előfordul: közös műsorok, kirándulások, utazások a többi felekezet gyülekezeteivel.

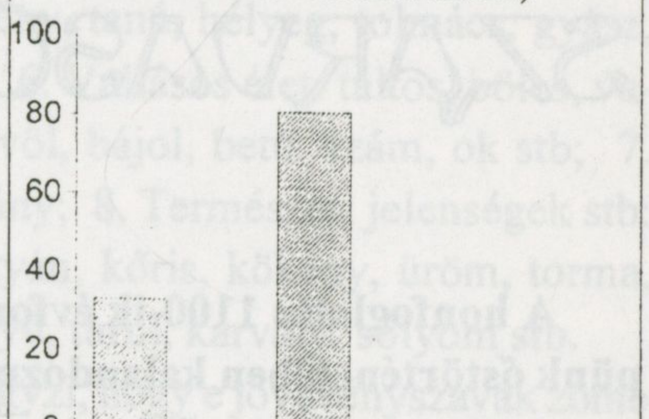
Az Új Kéve februári számában megjelent rövid összefoglalóban utaltunk arra, hogy a kifejezetten negatív vélemények (a befutott válaszok több mint 30 százaléka) több közös vonást mutatnak, amelyek egyértelműen elkülönülnek a többi választól. Ezek — a postabélyegzők tanúsága szerint — Helsingborgból és Malmőből érkeztek. Miról van szó? A kérdőívek kiküldésekor javasoltuk, hogy ha egy családon belül több olvasója van a lapnak (így a vélemények eltérhetnek egymástól), úgy másolják le a kérdőívet, töltsék ki többen és küldjék el. Ezzel a lehetőséggel kevesen éltek — eltekintve egy speciális kategóriától, akik kétségtelenül egy „ellentábort" képeznek. Ugyanis másolatban sok válasz érkezett, 4—8 egy-egy borítékban, vagy egy csomóban (három esetben bélyeg nélkül!), amelyek feltűnő hiányossággal voltak kitöltve és kivétel nélkül negatív véleményeket tartalmaztak nem ritkán ellenséges hangnemben. Közös az is ezekben a válaszokban, hogy csak vallási jellegű tartalmat igényelnek, az Útitársat jobbnak tartják mint az Új Kévét, bírálják nem csak a lapot minden tekintetben, hanem a szerkesztőket is — olykor szinte már sértő modorban. A lemásolt kérdőívek, a válaszok kitöltésének módja, a kategorikus elmarasztaló értékelés („amatőrök lapja", „szüntessék meg, ez nem kell", „kár, hogy ilyen gyenge a lap", „egyházi lap kellene, nem ilyen összevisszaság", „ez nem egy egyházi lap, hanem felesleges papírpocsékolás", „nagyon kezdetleges lap", „kár olyan nagy összeget fordítani egyházi lapra, amikor az egyházi cikkek elenyésző százalékban találhatók benne", „a katolikus szentmisék időpontjának közlés fölösleges, ők sem közlik a miénket" stb.), valamint az ironikus hangvétel együttesen arra utal, hogy egy szervezett Új Kéve-ellenes akcióról van szó.

Természetesen ezek a negatív válaszok benne vannak a mellékelt statisztikában. Hogy az „ellentábor" véleménye mennyire hatott a statisztika összképére, azt az alábbi diagramokkal támasztjuk alá. Amennyiben ezeket a könnyen elkülöníthető válaszokat nem vennénk figyelembe (20), egészen más, jelentősen pozitívabb lesz az Új Kévéről alkotott kép. Ugyanez vonatkozik a lap terjedelmére, gyakoriságára és külalakjára is (21—23).

Hogy a családban használatos nyelv túlnyomórészben magyar és csak 10 százalékban svéd, egy igen tanulságos adattal gazdagítja honfitársainkról való ismeretünket (24).

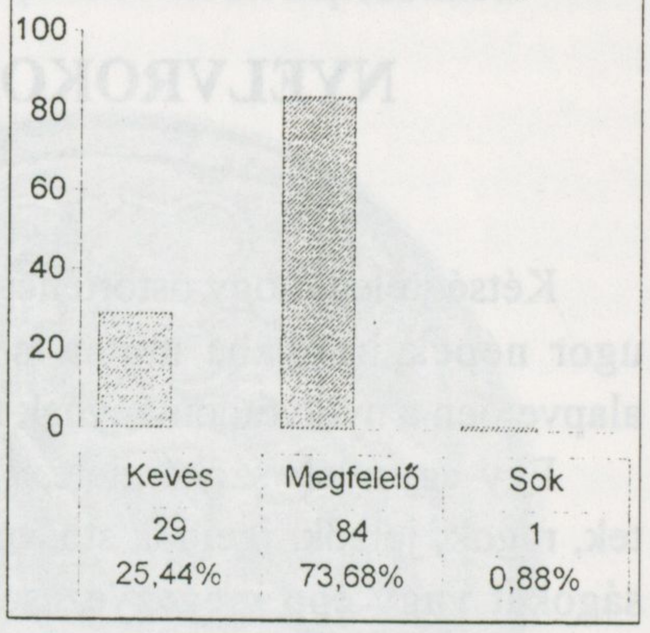
Tekintettel arra, hogy e jelen véleménykutatás feladata az Új Kévéről alkotott vélemények felmérése volt, így az anyag más célokra nem használható fel. Ezért a kérdőív válaszait a kiértékelés megjelenése után megsemmisítjük.

21. A lap terjedelme (6a. kérdés)
(a közös forrásból származónak mutatkozó válaszok nélkül)

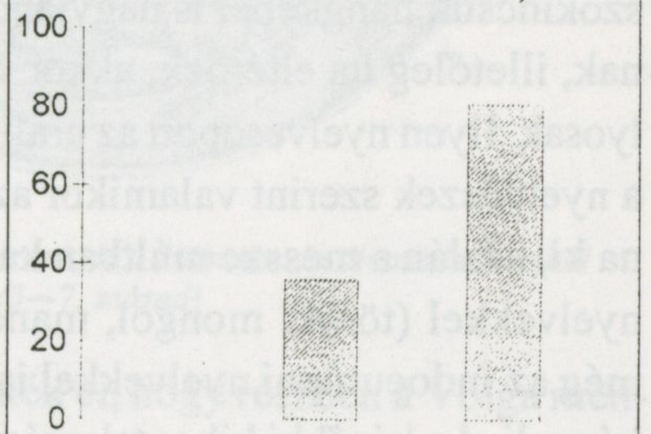
Kevés	Megfelelő	Sok
33	81	2
28,45%	69,83%	1,72%

22. A lap gyakorisága (6b. kérdés)
(a közös forrásból származónak mutatkozó válaszok nélkül)

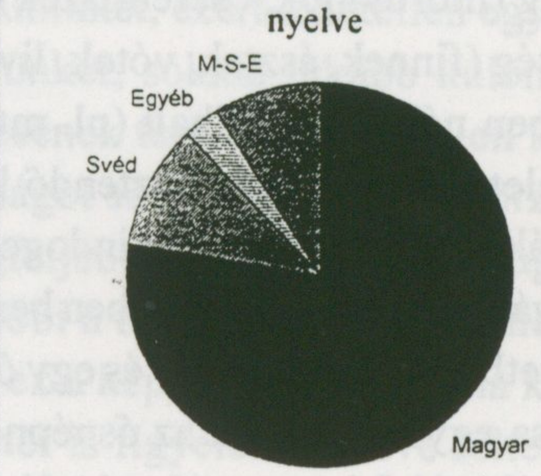
Kevés	Megfelelő	Sok
29	84	1
25,44%	73,68%	0,88%

23. A lap külalakja (6c. kérdés)
(a közös forrásból származónak mutatkozó válaszok nélkül)

Gyenge	Megfelelő	Jó
0	36	81
0	30,77%	69,23%

24. A válaszadók családban használatos nyelve

Magyar	104	77,61%
Svéd	14	10,45%
Egyéb	4	2,99%
M-S-E	12	8,96%

SZARVASŰZŐBEN

A honfoglalás 1100-ik évfordulójának évében népünk őstörténetében kalandozunk.

A magyarokat a Kárpát-medencébe vezető úton követve az első részben a magyarok elődeiről szóltunk.

Második rész

NYELVROKONAINK

Kétségtelen, hogy őstörténetünk egyik szála a finnugor népek irányába mutat, s ennek megállapítását alapvetően a nyelvtudománynak köszönhetjük.

Egy-egy nyelv szókészlete, a szavakhoz idomuló esetek, ragok, jelzők, igeidők stb. olykor meglepő hasonlóságokat vagy épp megegyezéseket mutatnak. Vannak nyelvcsoportok, amelyekben ezek a kapcsolatok nagyjából egyazon törvényszerűségek szerint alakulnak, és alapszókincsük hangképei is nagyjából megfelelnek egymásnak, illetőleg ha eltérnek, akkor ezek az eltérések szabályosak. Ilyen nyelvcsoport az uráli nyelvek családja, amely a nyelvészek szerint valamikor az ősidőkben alakult volna ki, s talán a messze múltban kapcsolatban volt az altáji nyelvekkel (török, mongol, mandzsu, tunguz), sőt talán még az indoeurópai nyelvekkel is. A nyelvtudomány úgy képzeli el a későbbi kibontakozást, mint családfát, amelynek közös törzséből egymás után válnak ki az ágak. Először az ugor ág (magyar, vogul, osztják) ágazott volna ki, majd a permiek (zürjének, votjákok), ezt követte a volgai ág (mordvinok, cseremiszek), s végül a keleti-tengeri finnség (finnek, észtek, vótok, livek, vepszék, karjalaiak). Közben néhány ág kihalt (pl. muromák, merják). Ezt az elméletet másfél száz esztendő kiváló nyelvtudósai dolgozták ki, s mintájukul az indogermán nyelvek családfája szolgált. E családfaelméletben benne foglaltatik az is, hogy kezdetben volt egy ősnép és egy őshaza, és a nyelvek szétválása egyúttal ennek az ősnépnek szétvándorlását, egymástól való fokozatos elszakadását jelentette, s új és újabb szállásterületeket, azaz új s újabb őshazákat, míg végre mai hazájukban telepedtek meg a népek, s köztük a legtávolabbra mi, magyarok kerültünk.

Mivel a földművelés és állattenyésztés szavai nem közösek a finnugor nyelvekben, a szétválásnak — az idézett elmélet szerint — a földművelés és állattenyésztés elterjedése előtt, tehát az időszámításunk előtti II—I. évezred határán kellett volna végbemennie.

A régészet-településtörténeti megfigyelések viszont ellene mondanak annak, hogy egykor lett volna egy nagyobb számú, egységes nyelvet beszélő nép, amely aránylag kis területen tömören lakott, s ez szétvándorolt volna. Ezzel éppen ellenkezőleg: nagy területen szétszórt, egymástól távol lakó kisebb csoportok halmazát kell elképzelnünk, s eszerint nem egy nyelv osztódásáról lenne szó, hanem sok nyelv egymáshoz való közeledéséről. Következésképpen például a magyar nyelv, de akármelyik, a mordvin, finn stb. eredetileg külön nyelvek, s beszélőik külön nemzetiségi csoportok voltak, és később teremtődött meg az egymás mellé sodródott csoportok „közös jellegű" nyelve. A finnugorság tehát nem ősállapot, hanem későbbi alakulat lenne.

Finnugor nyelv nincs, csak különböző finnugor nyelvek vannak, s bennük több-kevesebb a rokonság. Kimondottan finnugor zene sincs, de minden finnugor népnek van saját zenei hagyománya, s ezek a zenék éppen olyan sokfélék, egyrészt hasonlók, másrészt eltérőek, akárcsak a nyelvek.

A kialakuló magyarság viszont igen széles felületen érintkezett török és más népekkel is. Tekintsük át az őstörténetünk szempontjából számba jöhető nyelvészeti megfigyeléseket, elsősorban a két nagy nyelvcsoporttal, a finnugorral és a törökkel való rokonságunkat.

Finnugor eredetű alapszavainkat a következő csoportokra oszthatjuk:

1. Testrészek elnevezései (pl. fej, szem, fül, száj, mell, szív, kéz, könyök stb); 2. A család és rokonság szókincse (pl. atya, anya, fiú, férj, nő, feleség, meny stb); 3. A természet tárgyai és jelenségei (pl. ég, menny, világ, villám, csillag, ősz, tél, tavasz, víz, jég, hó stb); 4. Az állatvilág szavai (pl. daru, fecske, fogoly, lúd, kígyó, nyúl, egér, sün, róka, holló, eb, ló stb); 5. A növényvilág szókészlete (pl. hárs, fűz, fenyő, nyír, szil, nyár, meggy, hagyma, rügy , levél stb); 6. Lakás, eszközök, étel (pl. fal, ház, lakik, ajtó, küszöb, ágy, nyárs, ár, fúrú, kés, zsalu, köszörül, nyíl, ideg, íj, ló stb); 7. Ruházat (öv, szíj, ruhaujj, köt, varr, mos, fon stb); 8. Helyzet (pl. fél, bal, köz, messze stb); 9. Számnevek (pl. kettő, három, négy, öt, hat, hét, húsz, harminc, -ven, -van: negyven, hatvan, száz stb); 10. Névmások (pl. én, te, ő, mi, ti, az, ez stb); 11. Igék (pl. eszik, iszik, szomjazik, alszik, forog, hasad, kapar, kér, kíván, reped, repül, sápad, szomorkodik, tapsol, tép, tud, úszik, vezet stb); 12. Tulajdonság, mennyiség (pl. ifjú, vén, agg,

szomorú, hosszú, sovány, lapos stb); 13. Egyéb (pl. ének, had, haszon, lélek, lyuk, sír, zaj stb).

Nyelvünk alaprétege tehát sok azonosságot mutat a finnugor nyelvekével. Ám nemcsak a szókincs tanúskodik emellett, hanem egy sor nyelvtani sajátosság. Ilyen pl. a nyelvi megformálás tömörítő volta, melyre ezt a példát szokták felhozni: „Holtodiglan eltartanálak", amit pl. a német így fejez ki: „Én szeretnélek téged a te halálodig eltartani" (Ich möchte dich bis zu deinen Tode ernahren). További sajátossága nyelvünknek a tárgyas igeragozások és általában a raggal való bánásmód. Mindezek arra mutatnak, hogy a magyar nyelv a finnugor nyelvekkel közeli kapcsolatban áll. A nyelvrokonság fokának megállapításánál azt is figyelembe veszik, hogy a nyelvtani elemek mondattá fűzésében milyen a kapcsolódási sorrend. Nos, e szerkezetek körében több finnugor nyelv a magyartól eltérő sorrendben szerkeszt. Döntő tényező egy-egy nyelv életében a hangképzés is. A finnugor nyelveknek nincsen olyan nyelvi jelensége, amelynek a magyarban nem akadnánk párjára, ellenben a magyarnak olyan hangjai is vannak, amelyek ismeretlenek a finnugor nyelvekben. Ez tehát ugyancsak a magyar nyelv bizonyos fokú különállását mutatná a nyelvláncon belül.

A nyelvtudomány klasszikus tanítása szerint a zárt magyar nyelv — zárt magyar nép? —, miután kiszakadt az obi-ugor közösségből, kapcsolatba került idegen népekkel, s e kapcsolatok emlékei lennének a kölcsönszavak. Lássuk, milyen nyelvekkel — népekkel — hoznak kapcsolatba nyelvészeink!

Elsőbben is iráni népekkel, s itt számba jöhet az „uráli nyelv" esetleg közös tőről való származása az európai nyelvekkel. Kapcsolatba hoznak a szkítákkal, s pl. a tehén, tej, a tíz, a nemez, fizet, hús, szekér, vászon, kard stb. szavak közös eredetére mutatnak. A későbbi érintkezés eredményének tartják nyelvünk alán-jász jövevényszavait (pl. asszony, vért, gazdag, üveg stb). A honfoglalást megelőző időkben kerültünk volna kapcsolatba a perzsákkal, s ennek emlékei pl. a vásár, vám, vár stb. szavaink.

Nyelvtudományunk számon tart egy ősuráli-őstörök érintkezést, valamint egy későbbi, csuvasos török, úgynevezett bolgár-török érintkezést, melyhez a kazárokkal való kapcsolat is hozzájárult. A háromszáz körüli szóból néhány szemelvény is mutatja, hogy e kapcsolatok átalakító erejűek kellett legyenek. Íme, csoportok szerint néhány példa:

1. Állattenyésztés: bika, ökör, tulok, tinó, ünő, borjú, disznó, sajt, túró stb; 2. Földművelés: tarló, búza, árpa, eke, sarló, boglya, alma, körte, som, dió, szóló, komló stb; 3. Eszközök, mesterségek: ács, szűcs, szatócs, balta, csákány, bicsak stb; 4. Öltözködés: saru, csat, ködmön, köpenyeg, bársony, gyöngy, tükör stb; 5. Társadalmi és erkölcsi élet: sereg, törvény, tanú, bélyeg, tolmács, gyász, gyón, bátor, gyáva stb; 6. Vallásos élet: táltos, bölcs, varázsló, boszorkány, bűvöl, bájol, betű, szám, ok stb; 7. Fegyvernév: pl. buzogány; 8. Természeti jelenségek stb: tenger, sár, árok, gyertyán, kőris, kökény, üröm, torma, bölény, oroszlán, keselyű, turul, karvaly, sólyom stb.

Bárczi Géza megjegyzi, hogy e jövevényszavak zöme kétségtelenül a vezető osztályok révén került a magyar nyelvbe.

Mindezekből a nyelvészti megfigyelésekből összeállt egy magyar őstörténet, melynek summája ez: az önállóvá lett magyar nép előbb, s később is iráni népek közelében élt, majd pedig török népekkel került kapcsolatba.

Vadászjelenettel díszített iráni tál a Szasszanida dinasztia korából (3—7. század)

A színhelyet úgy képzelték el, hogy részben a Volga mentén, részben a Kaukázus előterében érték formálódó népünket ezek a nyelvi, s egyúttal népi hatások, melyeknek jelentős műveltségalakító erejük volt.

Nyelvtudományunk végül is az embertanhoz hasonlóan több nép felé vezet minket, ezért lehetetlen egyetlen ágon keresni őstörténetünket; sokkal inkább különböző népek, törzsek ötvöződésének természetrajzát kell kutatnunk. Ugyanezt a tarkaságot sejteti hét vagy tíz törzsünk is, mert neveik közül legfeljebb kettőnek neve finnugor (a Magyar és a Nyék), a többi a törökség felé vezet minket. Még sokrétűbbé válnék ez a kép, ha László Gyula kettős honfoglalásának elméletét is figyelembe véve feltevéseinkbe belevonnók az „első honfoglalókat", azaz a korai avarokat is.

(Folytatjuk)

Összeállította: **Molnár-Veress Pál**

Emlékülés az Országházban, ünnepi hangverseny a budapesti Operaházban ez év január 18-án: ez volt a nyitánya a magyar honfoglalás millecentenáriuma hivatalos állami rendezvényeinek. Örömmel nyugtázzuk, hogy a hangverseny meghatározó hangulati eleme — legalábbis műsora szerint — az áhítat volt, a **Himnusz** (Erkel Ferenc), a **Psalmus hungaricus** (Kodály Zoltán), a modern darabok között pedig az ismert Ady-versre komponált **Menekülés az Úrhoz** (Vajda János) felcsendülésének köszönhetően.

A millecentenáriumról megemlékező egyházi rendezvények sorát egy református ünnepi istentisztelet és egy katolikus szentmise nyitotta meg - szintén még januárban. Az előbbinek a budapesti Hazatérés református templom adott helyet, az igehirdetést Hegedűs Lóránt püspök végezte; az utóbbit Paskai László eszergomi érsek celebrálta a Margit-szigeti kolostor romjainál.

Százhúsz éve jelenik meg folyamatosan az északi országok legrégibb kulturális folyóirata, az évente tíz számmal jelentkező turkui **Finsk Tidskrift**. A főleg társadalomtudományi, filozófiai, vallási, közgazdasági és irodalmi tárgyú tanulmányokat közlő svéd nyelvű folyóirat szerzőgárdájának jelentős részét a turkui svéd egyetem, az Åbo Akademi oktatói és kutatói teszik ki.

Az északi népek is, a magyarok is a nyugati és keleti kereszténység határvonalán élnek: zömükben az előzőhöz tartoznak, de az utóbbihoz tartozók is vannak közöttük, s mindannyian nagy felületeken érintkeznek az ortodox világgal. Ehhez képest az északi — például a svéd — és a magyar közműveltség számára kevéssé ismert az ortodox egyház története, szervezeti felépítése, tanításának lényege és szertartásrendje. Nem nagy visszhangot verő, de annál fontosabb kulturális esemény tehát John Meyerdorff amerikai egyemi tanár **Byzantine Theology** című, 1974-ben megjelent alapvető művének svéd nyelvű kiadása Sven Heilo tolmácsolásában. A **Bysantinsk teologi** című, 1995 végén napvilágot látott könyv svédül tudó magyar anyanyelvűek számára is nehézség nélküli olvasmány (mint az angolból fordított svéd könyvek általában), s részletes és pontos, ugyanakkor könnyen áttekinthető képet nyújt az ortodox kereszténységről.

Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát meghívta II. János Pál pápát és II. Alekszij moszkvai pátriárkát a kolostor fennállása ezredik évfordulójának ünnepségeire, többek között abból a célból, hogy ott egyúttal szerét ejtsék régóta esedékes csúcstalálkozójuknak. II. János Pál júniusra ütemezte be pannonhalmi látogatását. Az orosz pátriárka azonban értésére adta a katolikus egyházfőnek s a meghívó püspök-apátnak, hogy — valószínűleg a tolerancia szellemének nagyobb dícsőségére — „vallási szempontból semlegesebb" helyen akarja folytatni a katolikus-ortodox párbeszédet.

KERESZTÉNY

Hetvenöt éve, 1921 áprilisában, három erdélyi magyar egyházfő memorandumot intézett az akkori román kormányhoz, tíz pontban foglalva össze magyar anyanyelvű híveik szerény, de jogos elvárásait az új államhatalommal szemben. Nagy Károly református, Ferencz József unitárius és Majláth Gusztáv római katolikus püspök kívánságai közül sem az akkori, sem a későbbi királyi kormányok nem teljesítettek egyet sem, s még kevésbé tette ezt a második világháború után berendezkedő kommunista államhatalom. Benkő Samu kolozsvári történész teljes terjedelmében közli a memorandum szövegét a **Helikon** idei 4. számában, szomorú tanuságául annak, hogy a magyar egyházfők kívánságai hetvenöt év és az 1989-es fordulat után sem veszítettek semmit időszerűségükből.

A magyar kormány hátrányos megkülönböztetést alkalmaz a magyarországi keresztény egyházak gondozásában működő egyetemekkel szemben. „Míg egy állami egyetemen tanuló bölcsészhallgató utáni támogatás háromszázezer forint, addig a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen vagy a Károli Gáspár református egyetemen ez mindössze nyolcvanezer forint. Ezek az egyetemek, teljesen törvénytelen módon, az állami támogatás egyharmadát sem kapják"— nyilatkozta Semjén Zsolt kereszténydemokrata országgyűlési képviselő a **Magyar Nemzet** riporterének február 5-én, hozzátéve, hogy ezt a gyakorlatot az alkotmánybíróság is törvényszerűnek minősítette.

A magyar könyvkiadás legfontosabbnak tűnő millecentenáriumi vállalkozása a Pauler Gyula és Szilágyi Sándor szerkesztésében 1900-ben megjelent történelmi forrásgyűjtemény, **A magyar honfoglalás kútfői** reprint kiadása. Miközben örülünk a múltszázadi magyar tudományosság e ma is nélkülözhetetlen, első kiadásban már alig fellelhető műve megjelentetésének, hiányoljuk a huszadik századi magyar tudományosságnak azt az összefoglaló művét, amely az újabb kutatások és régészeti leletek, az újonnan feltárt és értelmezett források fényében mutatja be népünk betelepülését a Kárpát-medencébe.

Jean Paillard szerzetes, bibliatudós, huszonkilenc éves kora óta, azaz 1950-től él északon: előbb Helsinkiben tevékenykedett a dominikánusok ottani kulturális központjában, majd Stockholmban, ahol újszövetségi egzegézist tanított a Teológiai Intézet evangélikus hallgatóinak. Svéd nyelven írott bibliatudományi könyvei és bibliai tárgyú esszékötetei 1958 óta jelennek meg és keltenek közfigyelmet. **Broder Judas** (Júdás testvér) című legújabb könyve 1995 végén került forgalomba az örebroi Bokförlaget Lib-

MŰVELŐDÉS

ris gondozásában, s mint alcíme is mutatja (**En ny syn på förrädaren**), új nézetben állítja elénk az áruló tanítványt. Paillard atya nem belekölt vagy belemagyaráz az evangéliumokban rögzített történetbe, mint azok, akik Júdás tette mögött korabeli politikai indítékot sejtenek (például Scorsese a **Jézus utolsó megkísértése** című filmben); ő abból indul ki, amit az evangéliumok írnak Jézus és Júdás viszonyáról, s ennek ad a dogmatikus teológiáétól eltérő új, kereszténybb, emberibb értelmezést.

Ismét „divatba jöttek" a klasszikus tragédiák. Francia és angol színházak nagy előadásai nyomán fővárosi és vidéki színházak is egymás után tűzik műsorra az ókori görög szerzőket. A stockholmi Kungliga Dramatiska Teatern — röviden Dramaten — Ingmar Bergman rendezésében, Daniel Börtz zenéjével játssza a **Bacchánsnők**et (Euripidész), a vidéki színházak közül pedig az örebrói megyei színház tűnt ki Ulf Fredriksson rendezte remek **Oidipusz király**-előadásával (Szophoklész). A jelenség oka egyfelől valószínűleg a korunkra jellemző esztétikai értékválság, amikor valamelyes biztonságot nyújt a visszatérés az évszázadok óta értéknek tekintett klasszikusokhoz, másfelől az ugyancsak korunkra jellemző transzcendens bizonyosságkeresés. A görög tragédiák ugyanis mélyen **vallásos művek**, amelyek lényegében mindig az ember és az istenek — értsd: az istenség, keresztény fogalmaink szerint Isten — viszonyát boncolgatják, s néha meghökkentően modern következtetésekre jutnak.

Sok szempont figyelembevétele, sok érv mérlegelése, egyszerűbben: sok huzavona után végre kijelölték az új Nemzeti Színház helyét a budapesti Erzsébet téren. A területet a fővárosi önkormányzat ingyen bocsátja a leendő állami intézmény rendelkezésére: az épületegyüttes tervezésére a Művelődési Minisztérium meghívásos pályázatot készül kiírni.

Stockholmi magyar zeneszerzők sikeres évzárásáról, illetve évkezdéséről adunk hírt. Maros Miklós **Auróra** című, dupla fúvósötösre és fúvószenekarra írt concerto grosso-ját tavaly november 19-én, Deák Csaba **Szimfónia fúvószenekarra** című művét ez év február 4-én játszodta — ősbemutatóként — a Stockholms Blåsarsymfoniker nagyegyüttese a Berwaldhallenban, Junichi Hirokami vezényletével. Február 14-én Rózman Ákos **Ritmusok és melódiák** című, újabban átdolgozott elektroakusztikus kompozíciója hangzott el a modern művészetek társadalmi befogadásának elősegítésére alakult Fylkingen egyesület koncerttermében.

Jézus kortársa, az alexandriai Philón (i.e. 20 - i.sz. 50), az ószövetségi zsidó istenhit és a görög filozófia nagy „összepárosítója", számos művet hagyott az utókorra — közöttük annak a közösségnek a leírását, amelyet a keresztény egyházatyák a Márk apostol alapította alexandriai gyülekezetnek véltek, s amelyről a modern kutatás kiderítette, hogy korábban alakult esszénus közösség volt. Philon egyik legismertebb műve a **Mózes élete**, amely először 1925-ben jelent meg magyarul Fischer Gyula fordításában, s amelyet most Bollók János új tolmácsolásában, a budapesti Atlantisz Kiadó gondozásában vehetnek kézbe a zsidó, a keresztény vagy az egyetemes vallástörténet iránt érdeklődő magyar olvasók.

1960-ban szentelték pappá az első nőt a svéd evangélikus egyházban, s azóta a női lelkészek száma mintegy nyolcszázra nőtt. Egyelőre azonban egyikük sem jutott el a püspöki méltóságig, s ebben egyesek hátrányos megkülönböztetésük jelét látják, ami ellen szükségesnek tarják szervezetten fellépni. Többek között ebből a célból alakult meg ez év márciusában a **Kvinnliga präster riksförbund** (Női lelkészek országos szövetsége), amelynek elnöke Ullacarin Holm, a malmői Fosie gyülekezet lelkésze lett.

Mint ismeretes, a svéd állam és a svéd evangélikus egyház 1991-ben kezdődött szétválási folyamatának egyik mozzanata az egyházi anyakönyvek állami, pontosabban területileg illetékes megyei levéltárakban való elhelyezése. Az erről szóló megállapodás előírja, hogy az egyházközségek megtarthatják régi anyakönyveik anyagát — mikrofilmen. Most, amikor elérkezett a megállapodás végrehajtásának ideje, számos egyházközség tiltakozik ellene, főleg az igen régi, többszáz éves anyakönyveket őrző dalarnai egyházközségek. Ezek arra hivatkoznak, hogy lelkészi hivatalaik korszerű tárolási feltételeket biztosító helyiségekkel rendelkeznek, s hogy a könyvek anyagát az állami levéltárak is ugyanúgy tárolhatják mikrofilmen, ahogyan ezt az egyházközségeknek ajánlják — adja hírül a Svenska kyrkans tidning ez év március 20-iki száma.

Vincefi Sándor stockholmi képzőművésznek, akit 1994-es évfolyamunk első számában mutattunk be néhány reprodukcióval és Sántha Ferenc cikkével, festészeti és szobrászati kiállítása nyílt ez év januárjában Budapesten, a Budatétényi Galériában. Az eseményről tudósítást adott a magyar rádió és a televízió, a Duna Tévé pedig hosszabb interjút készített a művésszel. A kiállítás a továbbiakban Békéscsabán, majd Komlón lesz megtekinthető.

Nem sajátosan skandináviaiak, nem sajátosan középeurópaiak vagy közel-keletiek azok a bronztárgyak, amelyeket a stockholmi Historiska Museet mutat be márciusban megnyílt külön kiállításán, hanem egy óriási területre kiterjedt, viszonylag egységes kultúra emlékei. Noha a tárgyak — fegyverek, szertartási edények, ékszerek stb.

— két pontosan körülírható területről, Dél-Svédországból és Dániából, illetve Magyarországról, Szlovákiából és Csehországból származnak, minden valószínűség szerint egy, a késői kőkor végén, a bronzkor elején a Közel-Keletről szétsugárzó, az istenséget a Nap képében imádó, a világmindenség erőivel kapcsolatot kereső ősvallás, pontosabban az ezt a vallást követő lakosság termékei, mely vallás az akkori Európa legtöbb népét meghódította. A kiállítás sokatmondó címe: **Kult, kraft, kosmos. Bronsålderns symboler i Centraleuropa och Skandinavien** (Vallás, erő, világmindenség. Bronzkori jelképek Közép-Európában és Skandináviában).

„Nemcsak író, gondolkodó is vagyok, és töprengéseim során arra jutottam, hogy elménk bútorzata igencsak elavult. Még mindig ókori hordalékokkal viaskodunk, olyan eszmékkel, amelyeknek 2001-ben szükségszerűen ki kell hullaniuk az agyunkból. Le kell számolnunk az egyiptomi és görög forrásokból táplálkozó lélekelméletekkel, a teremtéstanokkal, és sok minden mással, amire az európai művelődéstörténet oly nagy büszkeséggel hivatkozik"— nyilatkozza az angliai Határ Győző a **Magyar Nemzet** ez év február 10-iki számában, abból az alkalomból, hogy mintegy száz más ismert személyiséggel együtt őt is megívták a külföldi „sikermagyarok" és a magyar miniszterelnök találkozójára. Határ Győző szépirodalmi munkássága iránti tiszteletünk fenntartásával el kell mondanunk, hogy régen olvastunk ilyen meggondolatlan kijelentéseket magyar írótól vagy gondolkodótól. A nyolcvanegy éves mester, úgy látszik, elfelejti, hogy aminek mint elavult „agybútorzatnak" a végét jósolja, annak a végét immár néhány száz éve jósolgatják nála ismertebb gondolkodók: a tizennyolcadik század racionalistái, a tizenkilencedik század pozitivistái, a huszadik század dialektikus és történelmi materialistái — teljességgel hiába. Azaz talán mégsem hiába. A hit, amelyet olyan szenvedélyesen és olyan értelmetlenül támadnak, támadásaik nyomán nem **megdől**, mint egy megcáfolt tudományos elmélet, hanem **megerősödik**: rosszabb esetben fundamentalizmussá válik, jobb esetben megújul, elmélyül, árnyaltabb és tartalmasabb lesz.

Hogy a hit hogyan képes századokon át folyamatosan megújulni, elmélyülni, árnyaltabbá és tartalmasabbá válni, arra beszédes példákat szolgáltat — képzőművészeti vonatkozásban — a bécsi Kunsthalle ezekben a hetekben látható **Hit, remény, szeretet, halál** című kiállítása. A tárlaton a címben említett (és nem említett) vallásos témák, tárgy- és fogalomkörök képzőművészi megközelítései követhetők nyomon a régi mesterek, például Albrecht Dürer vagy Fra Angelico alkotásaitól a legmodernebb kísérletekig.

És még egy hír az ezeréves Ausztriából: harmadik évkönyvét jelentette meg a bécsi „Europa-Club", az ottani magyarok kulturális egyesülete, Székely Szabó Zoltán szerkesztésében. Előző kiadványukról, amely **Magyarok térben és időben** cím alatt foglalja össze a klubban 1994-ben elhangzott előadásokat, lapunk tavalyi áprilisi számában írtunk; örülünk neki, hogy ezt most folytathatjuk az 1995-ben elhangzott előadásokat tartalmazó, **Önismeretünk nyomában** című évkönyvről szóló híradásunkkal. (Ausztriát egyebként nem mint államalakulatot, hanem mint fogalmat tekinthetjük ezerévesnek, ugyanis a neve **Ostarrichi** alakban, egy 996-ban kelt érseki levélben bukkan fel első ízben, ekkor még csak mint egy kis helység neve, amelyet később „megörökölt" az egész ország.)

Pannonhalma egy 1597-ből származó metszeten

996-ban, kereken ezer évvel ezelőtt, Géza fejedelem uralkodásának utolsó évében fejeződött be a pannonhalmi bencés monostor építése, ahol még ugyanabban az évben megkezdte működését az apátsági iskola: a magyar közoktatás legelső intézménye.

40 ÉVE

Az 1956-os forradalom 40-ik évfordulójának évében Svédországban élő „ötvenhatosok" osztják meg személyes élményeiket olvasóinkkal.

A Nyugat „erélyesen tiltakozik"

1956. október 23-án este Debrecenben, a Nagytemlom előtt állunk, diákok és a város lakosai. Leírhatatlan az a vak düh és elszántság, a semmi akadállyal vagy következménnyel nem számoló egyetlen akarat, mely mindenkiben egyaránt él: leszámolni az idegeneket szolgáló gaz rendszerrel! A tömeg az Államvédelmi Hatóság székháza elé megy, de az egyenruhások már készültségben vannak. Már parancsot kaptak a legnagyobb óvatosságra: — lassan vonulnak visszafelé, s hogy szétoszoljunk, néhány „bombát" dobnak közénk, melyek azután az aszfalton füstölögnek. Késő este érkezem haza, s feleségem aggodalmaskodik: Ott voltál az ÁVÓ előtt? Biztosan lefényképeztek!

A következő napokban lázban ég a város. Mindenki arról érdeklődik, mi van Budapesten, mit csinál a hadsereg, sikerül-e győzni? Örömmel látjuk orosz katonai teherautók tömegeit kelet felé haladni. Hogy jelenlétüket még demonstrálják, oldalkocsis motorbicikliken ávósok száguldoznak az utcákon. Nemsokára megjön a hír: a gazemberek eltakarodtak, Maléter a hadsereggel a tömegek oldalára állt! Nagy Imre az országot semlegesnek nyilvánította, a szovjet megszállás megszűnt. Győzött a forradalom! A nyugati rádiók már a békés rendezésről szónokolnak.

Majd hosszú sorokban újból szovjet teherautók vonulnak — nyugat felé. — Egész éjjel hallottuk dübörgésüket, szünet nélkül jönnek — mondja valaki, aki a főúton lakik. Amerika hangja s a Szabad Európa a Nyugat segítségét ígéri. Immár két éve minden este hallgatom a londoni rádió angol nyelvű adását, s amit a sorok közül kihallok, az azt mondatja velem, hogy a Nyugat kényelmesebb, mintsem hogy segítségünkre jönne. Szívszorongva, mégis reménykedve várom a híreket. A rádió új szenzációval teli: Izrael, Nagy-Britannia és Franciaország Szueznél Egyiptom ellen háborúzik. Mi már nem vagyunk érdekesek.

A klinika egyik professzora állandó gyűlésre rendeli a diákságot; a forradalom megmentése érdekében hívott-e össze, vagy azért, hogy ne tüntessünk az utcákon — ma sem tudom. Valaki azzal az ötlettel áll elő, hogy Debrecen közel lévén a határhoz, rádióadásokat sugározzunk a románok felé, hogy ügyünk mellé állítsuk őket. Újság- és rádióhírekből, az utcán hallottakból kezdem hamarjában összeállítani az első adás anyagát, azt lefordítani románra. Mások a műsoridőket tervezik. Az adásra már nem kerülhet sor.

1956. november 4-én reggel fél öttől inspekciós vagyok a gyermekklinikán. Egyszer csak megáll a nővér és néz ki az ablakon. Odamegyek én is és két géppisztolyos orosz katonát látok a nagy úton szaladni, majd feküdj! — azután fel, húsz métert szaladni, feküdj! — újra fel. S a rádióban ebben a pillanatban megszólal Nagy Imre: Segélykiáltás a Nyugat felé: „szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar kormányt. Csapataink harcban állnak!"

Szabályos fegyveres hódítás indul, s tart még néhány hétig. Ahol ellenállásba ütköznek, lőnek. Ellenállást gyanítva megszállják a klinikát is.

Magyarország 1944-45-öt követő második megszállásának tanúja vagyok. S a Nyugat? — „Erélyesen tiltakozik".

Gyulai Ferenc

Láda a KÖZÉRT előtt

Amikor Nagy Imre felmondta a Varsói Szerződést és kikiáltotta az ország semlegességét, Budapest utcái örömmámorban úsztak. Az orosz páncélosok már előző nap kivonultak a városból, s ez még ünnepélyesebbé tette a hangulatot.

November 2-án a Szent István körúton egy KÖZÉRT előtt álló tömegre lettem figyelmes. Élelmiszert osztanak? Nem, — a falon a Magyar Írószövetség kiáltványa függött, melyben a szabadságharc alatt elhunytak özvegyei s árvái javára adakozásra szólított. Felső részére 100 forintos bankjegyet tűztek, aljára ezt írták: „Forradalmunk tisztasága megengedi, hogy így gyűjtsünk!" A kiáltvány alatt egy bankjegyekkel már félig telt, nyitott faláda állott. Nem volt mellette karszalagos vöröskeresztes, vagy más segélyszervezethez tartozó egyén — tartalmát a magyarok erkölcsi tisztasága őrizte.

Ez jelentette számomra talán a legmélyebb lelki élményt az egész szabadságharc alatt. Visszaadta az emberekbe, az erkölcsbe és testvéri szeretetbe vetett, korábban megtépázott hitemet, és nem láttam többé elveszettnek népemet. Ez a kis láda mutatta meg, hogy az emberek szívéből sem terror, sem elnyomás nem tudta kiölni az istenfélelmet, a felebaráti szeretetet, az erkölcsi tisztaságot. Úgy járultak a ládához — talán utolsó tíz- vagy húszforintosukat beledobva — mint egy oltárhoz, ahol bűnbocsánatot nyernek, s ahol megbocsájtanak azoknak, akik ellenük vétettek. Úgy járultak a ládához, mint egy hatalmas szavazóurnához, melybe szavazatukat adják az igazságra, emberiességre és szeretetre, a szabadságra és függetlenségre, melyet nem lehet szuronyokkal és tankokkal elnyomni.

Bartha István

Lencse Tibor
(1939—1996)

1996. április 15-én elhunyt Lencse Tibor. Három fiútestvér közül a legfiatalabbként, 1939. január 12-én született Hódmezővásárhelyen. Ma már csak bátyja, József van életben.

Iskoláit Szegeden, majd Budapesten végezte, ahol tanulmányai befejezte után a Kertészeti Főiskolán tanárként dolgozott. Katonai szolgálatát határőrként kezdte, majd altisztként szolgált a tűzszerészeknél. Vietnámba vezényelték, ahonnan menekülve előbb Ausztráliába, majd a Nemzetközi Vöröskereszt segítségével Ausztriába került egy táborba. Kiképzése és szaktudása alapján a svéd Vöröskereszt karolta fel, így érkezett 1974-ben Svédországba. Az Alfa Laval-ban kezdett dolgozni, melynek mindvégig megbecsült alkalmazottja maradt.

Nagyon szeretett utazni. Eljutott Izraelbe is, ahol hosszabb időt töltött egy kibucban: élte egy másfajta közösség hétköznapi életét, szívén viselte sorsát. Ugyanide még kétszer néhány hónapra visszatért, s a kibuc örökös tiszteletbeli tagjává választotta. Izraelbe még kilencszer utazott vissza turistaként.

Az Alfa Laval-nál technikusként dolgozott — ő szerelte a világ minden tájára gyártott szeparátorokat. Munkatársai között anekdótaként járta róla, hogy az utazó mérnökök és szerelők a világ bármelyik tájára is kerültek, az ő gépeivel találkoztak: a szeparátorok bronztábláin ott volt a neve, ami garanciát jelentett. Több mint két évtizeden át munkavédelmi felelősként is dolgozott a munkahelyén.

Lelkesedéssel és odaadással vett részt a polgári védelem, a „hemvärn" tevékenységében. Bajtársai és parancsnokai megbecsüléssel és szeretettel övezték. Tagja volt a Svéd Királyi Gárdának, amit élete egyik legfelemelőbb megbizatásának tekintett, és büszkén viselte a királytól személyesen átvett kitüntetést.

E két fontos elfoglaltsága mellett még arra is jutott az erejéből, hogy a Magyar Ház tagja legyen, s nem akármilyen tagja. Több mint egy évtizedig vett részt a Ház és a Katolikus Kör vezetőségében, s önfeláldozó munkájával elévülhetetlen érdemeket szerzett a Ház fenntartásában. Nincs a háznak olyan része, ahol ne lehetne keze munkáját felmutatni.

Keserves és szegényes gyermekkorát mindig próbálta valamivel ellensúlyozni, aminek egyik megnyilvánulása az volt, hogy hihetetlen energiát fektetett a cserkészekkel való foglalkozásba. Amikor idejéből futotta, táborozni járt a fiatalokkal, és a tábor sikeressége már biztosítva volt, ha a gyerekek az ő konyhájáról kapták az ellátást. Nagy élettapasztalatát és szaktudását lelkesedéssel, szeretettel és sok kedves szóval adta tovább fiataljainknak.

Munkahelye Eskilstunába költözésétől kezdve az ottani magyar klubnak is tevékeny munkatársa lett, ahol ugyanúgy mindenki megszerette, mint Stockholmban vagy akárhol máshol.

Annak ellenére, hogy csak egy kis egyszobás lakásban egyedül élt Stockholmban, talán egész Skandináviában is egyedülálló baráti körre tett szert. Nem tudott olyan helyre menni, ahol nem várták volna örömmel akár svéd, akár magyar körökben.

Megérdemelt népszerűségét bizonyítja, hogy akik az utolsó hetekben bejártunk hozzá a kórházba, tapasztalhattuk, hogy neki egyedül több látogatója volt, mint az összes többi betegnek együtt azon a kórházi osztályon. A gyerektől kezdve a svédországi magyarság legidősebb tagjáig, a munkatársaktól a katonatársakig sorban álltunk és vártunk, hogy néhány szót beszélhessünk vele, hogy erősítsük halálos küzdelmében.

Némelyek számára érthetetlen módon ugyanúgy otthon találta magát a katolikus szentmiséken, a protestáns istentiszteleteken, mint a zsinagógákban. Innen kellett hogy merítse azt a hatalmas energiát, hitet és kitartást, amit az utolsó évben egészségének rohamos felőrlődése alatt tanúsított. Szinte erején felüli teljesítménnyel az utolsó hónapig dolgozott. Végül a betegség olyan rohamos erővel uralkodott el rajta, hogy egy hónap alatt kiszakította sorainkból.

Egész életében úgy élt, úgy cselekedett és úgy távozott közülünk, hogy mindannyian, fiatalok és idősek egyaránt, csak tanulhatunk példájából. Pótolhatatlan embert, vezetőt, tanítót, s egy nagylelkű barátot veszített el a svédországi magyarság.

Büszkék és boldogok vagyunk, hogy legközelebbi barátai közé tartozhattunk. Meggazdagította életünket. Köszönjük.

Radványi Judit es Imre

Lencse Tibor búcsúztatására 1996. május 10-én, 13.00 órakor, a tumbai templomban (Tumba Kyrka, Tunnavägen) kerül sor.

Ima húsvét után

(Jn 20, 19-31 alapján)

Feltámadott, élő Urunk!

A húsvét evangéliuma ez évben is felrázott minket megszokott, hétköznapi vagy közömbös életünkből. Köszönjük a nagy csodáról szóló hírt: a halált legyőzte az élet! Az Úr valóban feltámadott! A húsvéti örömhír azonban minket személyesen is válaszadásra kötelez: kétkedünk-e vagy hiszünk? Tamáshoz hasonlítunk-e, vagy a „nem látók, de hívők" seregébe tartozunk?

Bevalljuk Istenünk, hogy mi bizony sokszor a Tamás oldalára állunk és kijelentjük: ha nem élek át egy csodát, semmiképpen nem hiszek...! Így mi vagyunk a Tamás ikertestvérei, akik várják a bizonyítást és a meggyőződést a hit dolgaiban. Segíts minket Urunk, hogy szemeink megnyíljanak a feltámadás fénye felé és hittel vallhassuk: Te vagy Urunk az út, az igazság és az élet! Áldunk Téged, élet fejedelme, hogy Veled együtt az élet örökösei lehetünk, kegyelemből, hit által.

Ámen

Varga Pál
ref. lelkész, Dietenheim

MAGYAR IGE ÉSZAKON

MÁJUS

	PROTESTÁNS ISTENTISZTELET	RÓMAI KATOLIKUS SZENTMISE

1.	szr	10.00	TÅNGAGÄRDE	úrv.	Konf.záróistentiszt.			
4.	szb	17.00	VÄSTERÅS					
5.	vas	17.00	STOCKHOLM			16.30	GÖTEBORG	
11.	szb	11.00	HALMSTAD	úrv.		15.00	VÄSTERÅS	
		18.00	JÖNKÖPING	úrv.		18.00	UPPSALA	
12.	vas	17.00	GÖTEBORG			12.30	STOCKHOLM	
18.	szb	11.00	LJUNGBY			11.30	LUND	
		16.00	HELSINGBORG			15.30	MALMÖ	
19.	vas	11.00	SÖLVESBORG		Keresztelő			
		16.00	MALMÖ			17.00	HELSINGBORG	
25.	szb	09.00			ET-értekezlet	13.00	VÄXJÖ	
					ET-értekezlet	18.00	LJUNGBY	
26.	vas	11.00	TÅNGAGÄRDE	úrv.	Konfirmáció	11.00	OLOFSTRÖM	
						15.00	HALMSTAD	

STOCKHOLM - KILÁTÓ mindig szerdán 15.00 órától: Május 7-e és 22-e.

JÚNIUS

	PROTESTÁNS ISTENTISZTELET	RÓMAI KATOLIKUS SZENTMISE

1.	szb	13.30	FINSPÅNG		Keresztelő	10.00	BORÅS	
						16.30	JÖNKÖPING	
2.	vas	11.00	VÄSTERÅS					
		17.00	STOCKHOLM			16.30	GÖTEBORG	
8.	szb	15.00	OSLO					
9.	vas	11.00	TÅNGAGÄRDE			12.30	STOCKHOLM	
		17.00	GÖTEBORG			16.00	SÖDERTÄLJE	
15.	szb					11.30	LUND	? Inf: 031-7090685
						15.30	MALMÖ	? Inf: 031-7090685
16.	vas					12.30	OLOFSTRÖM	? Inf: 031-7090685
						17.00	HELSINGBORG	? Inf: 031-7090685
22.	szb	11.00	LJUNGBY		? Inf: 0372-83296			
		16.00	HELSINGBORG		? Inf: 042-147151			
23.	vas	11.00	SÖLVESBORG		? Inf: 0456-14037	15.00	HALMSTAD	? Inf: 031-7090685
		16.00	MALMÖ		? Inf: 040-979029			
29.	szb							
30.	vas	11.00	TÅNGAGÄRDE		Önképzőköri tábor nyitóistentisztelete			

STOCKHOLM - KILÁTÓ június 5-én, szerdán 15.00-tól (ezután augusztus második feléig szünetel)

új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek lapja.
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma.

Megjelenik kéthavonta (évi 6 szám).

IV. évfolyam 2. szám, 1996. április

Felelős kiadó:
Veress Zoltán

Szerkesztők:
Molnár-Veress Pál
Szentkirályi Csaga, Sántha Ferenc,
Layout:
Molnár-Veress Mária Magdaléna

Szerkesztőség:
Vintrosagatan 17/1,
S-124 73 Bandhagen (Stockholm)
Telefon: 08 - 86 36 39
Telefax: 08 - 86 36 39

Nyomda: Ekonomi-Print AB
Dalagatan 31. 113 23 Stockholm
Telefon: 08 - 33 29 90
Telefax: 08 - 33 47 62
Felelős vezető: Alexander Jenssen

Példányszám: 2000

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen kapják.

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel fogadunk a következő számlára:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

nya Kärve

ISSN 1400-8998

Ungerska Protestantiska Samfundets tidning.
Ungrarnas ekumeniska forum i Norden.

Utkommer varannan månad (6 nr/år).

Årgång IV. Nr. 2. April 1996.

Ansvarig utgivare:
Zoltán Veress

Redaktörer:
Pál Molnár-Veress
Csaga Szentkirályi, Ferenc Sántha,
Layout:
Mária-Magdaléna Molnár-Veress

Redaktion:
Vintrosagatan 17/1
S-124 73 Bandhagen (Stockholm)
Telefon: 08 - 86 36 39
Telefax: 08 - 86 36 39

Tryckeri: Ekonomi-Print AB
Dalagatan 31. 113 23 Stockholm
Telefon: 08 - 33 29 90
Telefax: 08 - 33 47 62
Chef: Alexander Jenssen

Upplaga: 2000 ex

Församlingsmedlemmar får tidningen gratis.
Gåvor till utgivning emottages med tacksamhet på följande postgironummer:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047-3

Csanády János

Az a zsoltáros ének

Nagyanyám, Simon Erzsébet
zsoltárai zúgnak a szélben;
Baranya síkján búzatáblák
zörgő szekerek a dűlőkön,
egy kislány, amint koszorút köt
a frissen dőlt kalászból;
templomtorony, melyből kiárad
harangkongás szelíd vasárnap,
s boltozatából zsoltárének;
hozott Isten, Simon Erzsébet,
Nemeskéből a Mezőföldre,
hol apám született, hogy én is éljek,
s vasból kovácsolt örökséged
felépítette a Házat,
udvarán tyúkok szaladgáltak,
szórtad elébük sárga,
kukoricádat, s ott is áradt
az a zsoltáros ének,
dallamában sok nehéz század,
és megtartó, hogy én is éljek,
a puritán nemzeti éthosz,
kálvinista közösség-mítosz;
fejembe-vert parancsolataid
partjai közt zúgott a tenger
érzéssel, szívvel, értelemmel
azok ellen, akik kínozták:
ez az ezerszer megvert ország.

Adorjás (Baranyai egyházmegye) 1836-ban épült temploma
(A Református templomok Magyarországon című kötetből)

kis kéve gyermekeknek

Versolvasó

Szabó Lőrinc

Tavasz

"Mi az ?" - kérdezte Vén Rigó.

"Tavasz" - felelt a Nap.

"Megjött?" - kérdezte Vén Rigó.

"Meg ám!" - felelt a Nap.

"Szeretsz?" - kérdezte Vén Rigó.

"Szeretlek!" - szólt a Nap.

"Akkor hát szép lesz a világ?"

"Még szebb és boldogabb."

Vincze László: Szitakötő (linómetszet)

Zelk Zoltán

Este jó, este jó...

Este jó, este jó,
este mégis jó.
Apa mosdik, anya főz,
együtt lenni jó.

Ég a tűz, a fazék
víznótát fütyül,
bogárkarika forog
a lámpa körül.

A táncuk karikás,
mint a koszorú,
meg is hal egy kis bogár,
mégse szomorú.

Lassú tánc, lassú tánc,
táncol a plafon,
el is érem már talán,
olyan alacsony.

De az ágy meg a szék
messzire szalad,
mint a füst, elszállnak a
fekete falak.

Nem félek, de azért
sírni akarok,
szállok én is mint a füst,
mert könnyű vagyok...

Ki emel, ki emel,
ringat engemet?
Kinyitnám még a szemem,
de már nem lehet...

Elolvadt a világ,
de a közepén
anya ül és ott ülök
az ölében én.

Elődeink életéből

Húsvéti népszokások

Karácsony mellett húsvét az esztendő legfontosabb ünnepe. Ekkor emlékezünk meg Jézus feltámadásáról, ezért húsvét az újjászületés ünnepe is.

Ünnep vasárnapján -istentisztelet és ünnepi ebéd után -régente piros tojást gyűjtöttek a falu legényei a lányos házaktól. Másfele, és ez a gyakoribb, ünnep hétfőjén indultak *öntözködni,* vagyis vízzel-kölnivel meglocsolni a lányokat. Bevezetésként előbb verset kellett mondaniuk - például az alábbit:

Ma van húsvét napja, másod éjszakája, jól tudjátok.
Kinek első napján Jézus feltámadván dicsőségbe.

Lám a madarak is, hangicsálnak ők is, vigadoznak,
szép plánták újulnak, termőfák vidulnak, virágoznak.

Mária, Borbála, Rebeka, Zsuzsanna, kegyes szűzek,
keljetek fel ágyból, cifra noszolyából, mit alusztok!

Hímes tojás lészen tizenkét pár készen mi számunkra,
ha pedig nem lészen, vízipuskám készen számotokra.

Zala megyében még ma is él egy másik szokás, a *zöldágjárás.* Ekkor a lányok "koronavirágot" vágnak, és azt feldíszítik "zöldágnak", majd kézen fogva sorba állnak. A kapuszerűen összefogódzkodó kezekben a "zöldág". A sor egyik vége átbújik a másik végén levő "kapu" alatt, és így mennek végig a falun, énekelve.

Húsvét legismertebb dísze a festett tojás, vagy *hímestojás.* A leggyakrabban használt szín a piros - ezért ismertebb a *piros tojás* elnevezés. Régente természetes, növényi anyagokkal színezték a tojásokat: vöröshagyma száraz leveléből barnásvöröset főztek, cserfakéregből sárgát, bürökből zöldet. A díszítések sok változatosságot mutatnak, ezért is olyan gyönyörködtető a látványuk.

Bár az öntözködés lassan kimegy divatból (itt, Svédországban nem is ismert), a piros tojás festésnek ma is szinte minden családban megvan a szép hagyománya.

Locsolás húsvét másodnapján a Székelyföldön (Vincze László linómetszete)

Vasárnapi iskola

Charles Dickens

Urunk élete

Második rész

Annak az országnak a fővárosa Jeruzsálem volt, s itt lakott a király, akinek a neve Heródes volt. Egy nap egy távoli keleti országból bölcsek érkeztek és ezt mondták a királynak: *"Láttunk egy csillagot az égen s ebből megtudtuk, hogy egy gyermek született Betlehemben, aki olyan ember lesz, hogy az egész nép szeretni fogja"*. Amikor Heródes király ezt meghallotta, féltékeny lett, mert gonosz ember volt.

De úgy tett, mintha nem lenne féltékeny, s megkérdezte a bölcsektől:*"Hol van ez a gyermek?"* A bölcsek ezt felelték: *"Nem tudjuk, de úgy gondoljuk, hogy a csillag majd megmutatja nekünk, mivel előttünk járt az egész úton, most pedig egy helyben áll az égen."* Ekkor Heródes arra kérte őket, hogy keressék meg a gyermeket a csillag útmutatása szerint, s ha megtalálták, jöjjenek vissza hozzá. Így hát elindultak, s a csillag a fejük felett egy kissé előttük haladt, amíg meg nem állt afölött a ház fölött, amelyben volt a gyermek. Ez igen csodálatos volt, de Isten rendelte így.

Amikor a csillag megállt, a bölcsek bementek a házba és meglátták a gyermeket anyjával, Máriával. Nagy-nagy szeretettel ajándékokat adtak neki, majd eltávoztak. De nem mentek vissza Heródes királyhoz, mert sejtették, hogy féltékeny a gyermekre, bár ő ezt nem mondta nekik. Éjszaka jött egy angyal és azt mondta Józsefnek meg Máriának, hogy fogják a gyermeket és vigyék el Egyiptomba, különben megöli Heródes. Így hát Józsefék elmenekültek és biztonságban meg is érkeztek.

De amikor ez a kegyetlen Heródes rájött, hogy a bölcsek nem tértek vissza hozzá és így nem tudhatja meg, hol van a gyermek Jézus, hivatta a katonáit és kapitányait, s meghagyta nekik, hogy öljenek meg országában minden gyermeket, aki még nem töltötte be a két esztendőt. A gonosz emberek ezt meg is tették. Az anyák fel-le szaladgáltak karjukon a gyermekekkel, hogy megpróbálják megmenteni őket, valamilyen barlangban, vagy pincében elrejteni. De mindez nem ért semmit. A katonák kardélre hánytak minden gyermeket, akire ráleltek. Ezt az öldöklést az ártatlanok legyilkolásának nevezték el.

Heródes király azt remélte, hogy Jézus is közöttük volt. De mint tudjátok, nem volt közöttük, mert szerencsésen elmenekítették Egyiptomba, s ott élt anyjával és apjával, amíg meg nem halt a gonosz Heródes király.

(Folytatjuk)

Mi írjuk - mi rajzoljuk

Kedves Barátaink!

Valószínű, hogy a hosszúra húzódó tél miatt elgémberedett ujjakkal nem ment igazán jól sem az írás, sem a rajzolás. Sebaj, tavasz közeledvén hátha több lesz a mesélnivalótok, no meg a kedvetek is, hogy tollat vegyetek a kezetekbe. Addig is álljon itt egy stockholmi kislánynak a versikéje, ami kedvencéről, egy kutyáról szól.

Snapszi kutyám

Fülei vígan lobognak, ha szalad
Alig érem utol, oly gyorsan halad.

Farkát csóválja, ha játszani akar,
Este gondolja: kis gazdi betakar.

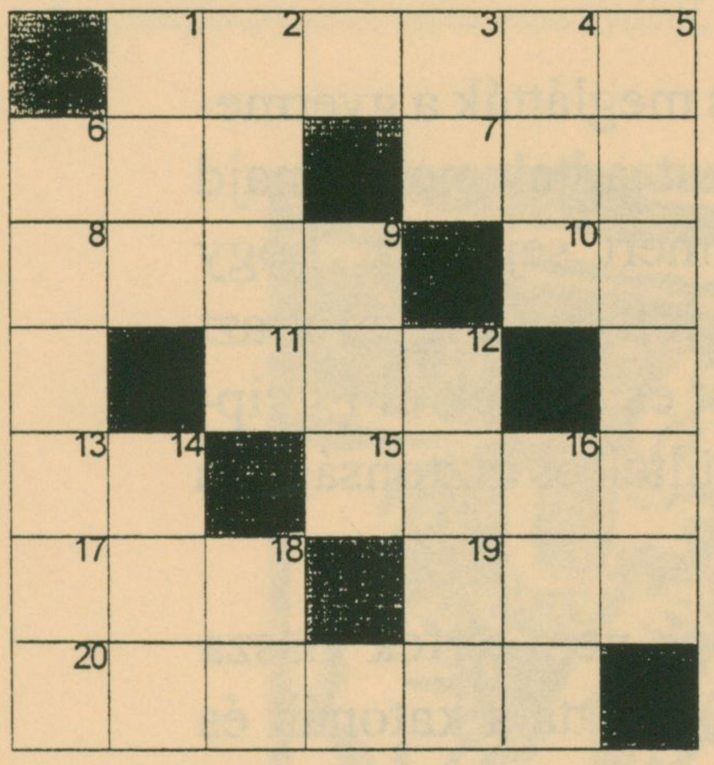
Annyi szeretetet mutat,
mert ő is az után kutat.

Mi is megadjuk azt neki, hiszen
ő kitart velünk szárazon és vizen!

Hanga, 10 éves

Írásaitokat, rajzaitokat továbbra is várjuk. Mindenkinek szép, napsütéses tavaszt kívánunk!

☺ Okoska

VÍZSZINTES

1. Ütős hangszer gyerekeknek
6. Törzs része
7. Nem fölé
8. Hegység Európa és Ázsia között
10. Véredény
11. Illatos füvekből főzik
13. ...legény: menyasszony párja
15. Tüzelnek vele
17. Első emberpár egyike
19. Gondolkodunk vele
20. Farsangkor ilyen versikét is mondanak

FÜGGŐLEGES

1. Varju mondja
2. Vizet ad valakinek
3. Vissza: juttat valamit
4. Bikaviadalon kiáltják
5. Bégető állat
6. Tavaszi ünnep
9. Titokban néz
12. Vagyis
14. Harmadik személyé
16. Lángoló
18. Rangban alacsonyabb

ZÁRT BETŰK

Á, Ű, S, S.

Név_____

_____

Életkor_____

Cím_____

_____

A megfejtést május 20-ig küldjétek be. Ez alkalommal is könyvjutalomban részesül a legszerencsésebb beküldő!
Az előző rejtvény megfejtői közül Aracsy Annamária nyert könyvet.
Gratulálunk!

Leveleiteket, rajzaitokat, a keresztrejtvény megfejtését küldjétek a Kis Kéve szerkesztőjének, az alábbi címre:

Sántha Ferenc
Östbergahöjden 19/3
125 73 ÄLVSJÖ